

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave - Økonomi og administrasjon

ØMF190 Bacheloroppgave

Predefinert informasjon

Startdato:	07-05-2019 09:00	Termin:	2019 VÅR
Sluttdato:	15-05-2019 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
SIS-kode:	203 ØMF190 1 MA1 2019 VÅR		
Intern sensor:	Cardamine Carmen Estrella Olsen		

Deltaker

Navn: Vilde Presthaug Vatna
Kandidatnr.: 202
HVL-id: 181972@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn: **Gruppenummer:** 5
Andre medlemmer i gruppen: Solfrid Ynnesdal, Malin Hilde Yri

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

BACHELOROPPGAVE

Regnskapsførers undersøkelses-
og rapporteringsplikt etter
hvitvaskingsloven

Accountant's investigation and
reporting obligations under the
Money Laundering Act

Vilde Presthaug Vatna
Solfrid Ynnesdal
Malin Hilde Yri

Bachelor i økonomi og administrasjon
Institutt for økonomi og administrasjon ved
HVL campus Bergen
Carmen Olsen

15.05.19

Bacheloroppgave referanseside
Institutt for økonomi og administrasjon
Campus Bergen

<i>Rapportens tittel:</i> Regnskapsførerens undersøkelses- og rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven	<i>Dato:</i> 15.05.2019
<i>Forfattere:</i> Vilde Presthaug Vatna, Solfrid Ynnesdal og Malin Hilde Yri	<i>Antall sider u/vedlegg:</i> 45
	<i>Antall sider vedlegg:</i> 11
<i>Fordypning:</i> Regnskap og Skatt	
<i>Veileder ved avdeling:</i> Carmen Olsen	
<i>Merknader:</i>	

<i>Kontaktvirksomhet:</i>	

<p><i>Sammendrag:</i> Den nye hvitvaskingsloven trådte i kraft 15 oktober 2018. Internasjonalt og nasjonalt har hvitvasking fått et økende fokus. På bakgrunn av dette har vi valgt å se på regnskapsførers undersøkelses- og rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven av 2018 og hvilken praktisk betydning pliktene har.</p> <p>Vårt forskningsspørsmål er som følgende: Hvordan skal regnskapsførers undersøkelses- og rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven forstås i teori og praksis?</p> <p>Ved hjelp av juridisk metode og dybdeintervjuer med utvalgte informanter med faglig tyngde, gir oppgaven et teoretisk og praktisk innblikk i pliktene.</p> <p>Opgaven kan være nyttig for regnskapsførere og til undervisning innen økonomistudier for å få en bedre forståelse av de aktuelle pliktene etter hvitvaskingsloven (2018) §§ 25 og 26.</p>
--

Stikkord:

Hvitvaskingsloven	Undersøkelses- og Rapporteringsplikt	Regnskapsfører
-------------------	--------------------------------------	----------------

Abstract:

The new Norwegian Money Laundering Act came into force 15th October 2018. Money laundering has received increased focus, both nationally and internationally. This is the reason why we want to look in to the accountant's investigation and reporting obligations under the Money Laundering Act of 2018 and what practical significance the duties have.

Our question is:

How to understand the accountant's investigation and reporting obligation under the Money Laundering Act in theory and in practice?

Using legal method and qualitative interviews with selected respondents with academic weight, the bachelor's thesis gives a theoretical and practical insight into the duties.

The Bachelor's thesis can be useful for accountants and teaching in order to gain a better understanding of the duties under the Norwegian Money Laundering Act (2018) §§ 25 and 26.

Keywords:

Money laundering Act	Investigation and reporting obligation	Accountant
----------------------	--	------------

Forord

Forskningen i denne oppgaven markerer avslutningen på vår bachelorgrad i økonomi og administrasjon, fordypning regnskap og skatt ved Høgskulen på Vestlandet.

Gruppen uttrykte tidlig et fellesønske om å skrive om regnskapsførers plikter etter hvitvaskingsloven. Dette er et dagsaktuelt tema, da hvitvaskingsloven trådte i kraft 15. oktober 2018. Samarbeidet har resultert i en bacheloroppgave vi er stolte av, og som har gitt oss en økt forståelse og kunnskap for regnskapsførers undersøkelses- og rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven.

Arbeidet med oppgaven har vært lærerikt og spennende, fordi det har gitt oss muligheten til å gå i dybden på et tema som er viktig og som vi interesserer oss for. Samarbeidet har gitt oss større innsikt i hvitvaskingsloven gjennom å lytte, drøfte, bearbeide og analysere.

Vi vil benytte anledningen til å takke alle som har bidratt til at oppgaven har tatt form. Vår veileder Carmen Olsen må trekkes frem og takkes for hennes veiledning, hjelp og tilgjengelighet. Vi vil også rette en ekstra stor takk til fagfolk fra bedrift X, PwC, Økokrim, Finanstilsynet og Regnskap Norge som har stilt til dybdeintervju. Det har vært motiverende å ha så dyktige og engasjerte informanter som har bidratt med kunnskap og vist oppriktig interesse for vår forskning.

Bergen, mai 2019.

Innholdsfortegnelse

FORORD	3
1. INNLEDNING	6
1.1. BAKGRUNN OG FORSKNINGSSPØRSMÅL.....	6
1.2. AVGRENSNINGER	7
1.3. FREMGANG I OPPGAVEN.....	8
2. TEORI, BEGREPSAVKLARINGER OG FORKORTELSER	8
2.1. HVITVASKING.....	8
2.2. Regnskapsførere og autoriserte regnskapsførerselskap	9
2.3. Undersøkelses- og rapporteringsplikt	10
2.4. Rapport om mistenkelig transaksjoner.....	10
2.5. Hvitvaskingsansvarlig	11
2.6. INSTANSER TILKNYTTET HVITVASKINGSLOVEN.....	11
2.6.1. Europeiske Union og Europeisk Økonomisk Samarbeidsområde	11
2.6.2. Financial Action Task Force.....	11
2.6.3. Financial Intelligence Units og Enheten for finansiell etterretning	11
2.6.4. Finanstilsynet.....	12
2.7. BAKGRUNN FOR HVITVASKINGSLOVEN.....	12
3. METODE	14
3.1. FORSKNINGSDESIGN - EKSPORATIVT DESIGN	14
3.2. JURIDISK METODE	15
3.3. KVALITATIV METODE - INDIVIDUELLE DYBDEINTERVJU	16
3.4. RELIABILITET OG VALIDITET.....	17
3.5. VURDERINGSUTVALG.....	17
4. ANALYSE	20
4.1. ANVENDELSESOMRÅDE § 4 RAPPORTERINGSPLIKTIGE REGNSKAPSFØRERE.....	20
4.1.1. Yrkesutøvelse.....	21
4.1.2. Tilbydere av virksomhetstjenester	23
4.2. REGNSKAPSFØRERES UNDERSØKELSESPLIKT - HVITVASKINGSLOVEN § 25	25
4.2.1. Indikasjonskravet.....	26
4.2.2. Forhold og transaksjon	27
4.2.3. Krav om tilknytning til hvitvasking	31
4.2.4. Praktiske eksempler på undersøkelser.....	32
4.2.5. Nærmere undersøkelser	33
4.3. REGNSKAPSFØRERES RAPPORTERINGSPLIKT - HVITVASKINGSLOVEN § 26	35
4.3.1. Mistankekravet	35
4.3.2. Praktiske eksempler på hva som skal rapporteres	36
4.3.3. Gjennomføring av rapporteringene	38
4.3.4. Årsaker til lav rapportering fra regnskapsførere	39
4.3.5. Tiltak for å øke rapporteringene fra regnskapsførere	40
5. OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	42
5.1. HVILKE REGNSKAPSFØRERE ER OMFATTET AV LOVEN?	42
5.2. HVILKEN UNDERSØKELSESPLIKT HAR REGNSKAPSFØRERE?	43
5.3. HVILKEN RAPPORTERINGSPLIKT HAR REGNSKAPSFØRERE?	44

6. BEGRENSNINGER VED OPPGAVEN	45
7. LITTERATURLISTE	46
7.1. LITTERATUR	46
7.2. LOVER	49
7.3. FORSKRIFTER.....	50
7.4. LOVFORARBEID	50
8. VEDLEGG.....	52
8.1. VEDLEGG 1 STATISTIKK FRA ØKOKRIM	52
8.2. VEDLEGG 2 INTERVJUGUIDE.....	53
8.3. VEDLEGG 3 INFORMASJONSSKRIV.....	58
8.4. VEDLEGG 4 MODELL FRA MAX GUDMUNDSEN	62

1. Innledning

1.1. Bakgrunn og forskningsspørsmål

Økonomisk kriminalitet utgjør en trussel mot enkeltpersoner, næringslivet og velferdsstaten Norge (Politiet, u.å). Utbytte fra profittmotiverte straffbare handlinger blir ofte hvitvasket slik at midlene skal fremstå som lovlige (Finanstilsynet og Økokrim, u.å a). Hvitvasking av ulovlige midler er et alvorlig samfunnsproblem og bekjempelse av hvitvasking er høyt prioritert i det internasjonale samfunnet (Finanstilsynet og Økokrim, u.å b). Forskning viser at hvitvasking har vært et globalt problem siden slutten av 1980-tallet (Helgesson, 2018, s. 228). Som fremtidige regnskapsførere er vi motivert til å bidra til å forebygge hvitvasking.

Den nye hvitvaskingsloven trådte i kraft 15. oktober 2018 og erstatter hvitvaskingsloven fra 2009. Hvitvaskingsloven (2018) er valgt som tema for denne bacheloroppgaven fordi den er viktig og svært dagsaktuell. Vi ønsker å finne ut hvilken undersøkelses- og rapporteringsplikt regnskapsførere har etter hvitvaskingsloven (2018) og hvilke praktisk betydning pliktene har.

I oppgaven ønsker vi å gi praktiske eksempler til leserne om regnskapsførers plikter, fordi det kan bidra til økt forståelse og kunnskap om hva pliktene innebærer. Teori og praksis knyttet til området vil være nyttig for regnskapsførere og til undervisning innen økonomistudier. Bacheloroppgaven kan bidra til drøfting rundt loven og om lovendringene har gitt ønsket effekt. Målet med oppgaven er å bringe mer forståelse og kunnskap rundt temaet og at den kan lede til nye forskningsspørsmål.

I 2018 mottok Økokrim totalt 10 763 rapporteringer etter hvitvaskingsloven, der 61 av disse rapporteringene var fra regnskapsførere (Økokrim, 2019). Rapporteringene fra regnskapsføreme utgjør 0,57% av alle rapporteringer (vedlegg 1). Siden regnskapsførere har lav rapporteringsprosent er det svært interessant å se nærmere på når pliktene til regnskapsførere inntre etter den nye hvitvaskingsloven (2018).

Oppgavens forskningsspørsmål er som følger:

Hvordan skal regnskapsførers undersøkelses- og rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven forstås i teori og praksis?

Forskningsspørsmålet består av tre delspørsmål: 1) Hvilke regnskapsførere er rapporteringspliktige og når omfattes de av hvitvaskingsloven; 2) Hvilken undersøkelsesplikt har regnskapsførere etter hvitvaskingsloven (2018) § 25 og hvordan skal dette forstås i praksis; 3) Hvilken rapporteringsplikt har de etter hvitvaskingsloven (2018) § 26 og hvilken praktisk betydning plikten har for regnskapsførere.

1.2. Avgrensninger

Vi har valgt å avgrense oppgaven vår til hvitvasking, selv om hvitvaskingsloven omfatter både hvitvasking og terrorfinansiering. Det blir ikke redegjort for terrorfinansiering i denne oppgaven, men bare nevnt når lovteksten blir gjengitt. Begrunnelsen for avgrensingen er at det blir for stort omfang å gå i dybden på begge områdene.

Hvitvaskingsloven (2018) er en omfattende lov, som pålegger regnskapsførere flere plikter. Vi har avgrenset oppgaven til å omfatte undersøkelses- og rapporteringsplikt som fremkommer av hvitvaskingsloven (2018) §§ 25 og 26. I starten av arbeidet med bacheloroppgaven var også opplysningsplikten en del av forskningsspørsmålet, men den ble senere tatt bort. Grunnen til at vi valgte å ikke forske videre på opplysningsplikten var fordi den fremkom klart av loven. Opplysningsplikten innebærer at rapporteringspliktige skal oversende nødvendige opplysninger til Økokrim dersom det blir etterspurt jf. hvitvaskingsloven (2018) § 26 første ledd andre setning. For regnskapsfører er ikke dette en skjønnsmessig vurdering, men noe Økokrim vurderer. Det blir heller ikke redegjort for plikt til å gjennomføre risikobasert tilnærming, kundetiltak og løpende oppfølging, jf. hvitvaskingsloven (2018) kapittel 3 og 4.

Som det fremgår av forskningsspørsmålet avgrenses denne bacheloroppgaven til regnskapsførere. I hvitvaskingsloven (2018) § 2 første ledd bokstav c fremkommer det at rapporteringspliktige er de som er nevnt i § 4 første, andre og femte ledd. Det er en rekke aktører som er rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven, som eksempel banker, forsikringselskap og regnskapsførere. Det blir ikke redegjort for andre aktører som er rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven. Bakgrunnen for denne avgrensningen er at vi ønsker å tilegne oss kunnskap om hvilken undersøkelses- og rapporteringsplikt vi blir pålagt som fremtidige regnskapsførere.

1.3. Fremgang i oppgaven

Vi ser på det som fordelaktig å presentere fremgangen i oppgaven. Oppgaven starter med en innledning i kapittel 1, her begrunnes valg av tema og forskningsspørsmål presenteres. Det redegjøres også for oppgavens avgrensninger.

Kapittel 2 inneholder teori som brukes i analysedelen av oppgaven. Kapitlet starter med å redegjøre for det sentrale begrepet hvitvasking. Videre gir vi en begrepsavklaring av andre sentrale begrep og beskrivelser av forkortelser som blir brukt videre i oppgaven. De to pliktene som er en del av forskningsspørsmålet blir beskrevet i teoridelen, men det blir ikke gått inn på de ulike vilkårene i bestemmelsene før i analysen. Siden loven er ny synes vi det var hensiktsmessig å beskrive hva som er bakgrunnen for hvitvaskingsloven (2018). Formålet med teoridelen er å tilegne leseren en grunnleggende forståelse som kan tas med videre i oppgaven.

I kapittel 3 presenteres den samfunnsvitenskapelige metodedelen til oppgaven. Her blir det redegjort for hvilke metoder vi har benyttet og hvordan vi har arbeidet med oppgaven. Her presenteres forskningens informanter og begrunnelsen for sammensetningen av utvalget.

Bacheloroppgavens analyse og drøftelse av forskningsspørsmålet fremkommer i kapittel 4. Primærdata vi har innhentet gjennom dybdeintervjuer drøftet og knyttet sammen med juridisk teori. Kapittel 5 oppsummerer funnene i forskningen og vår konklusjon. Avslutningsvis vil vi ta med en kritisk refleksjon av oppgaven. Videre følger oppgavens litteraturliste og vedlegg.

2. Teori, begrepsavklaringer og forkortelser

2.1. Hvitvasking

Hvitvasking er det norske begrepet for “money laundering” og “laundering the proceeds of crime”. Hvitvasking er å skjule, sikre, avhende eller oppbevare, utbytte av andres eller egen straffbar handling (Rørholt, 2019, note 2).

I hvitvaskingsloven (2009) var ikke hvitvasking definert og begrepet var heller ikke brukt som et koblingsord i loven. Det var bare henvist til den opphevede straffeloven (1902) § 317 som tidligere

omhandlet både hvitvasking og heleri (NOU 2007:10, 2007, s. 14-15). Dette er endret fordi utvalget til hvitvaskingsloven av 2018 mente at det var hensiktsmessig å definere begrepet i loven, koblingsordet hvitvasking gir nødvending klarhet og presisjon (NOU 2016: 27, 2016, s. 27). Definisjonen av hvitvasking fremkommer av hvitvaskingsloven (2018) § 2 første ledd bokstav a, og er handlinger som er beskrevet i straffeloven (2005) §§ 332 og 337. Heleribestemmelsen fremkommer av straffeloven (2005) § 332 og hvitvaskingsbestemmelsen av § 337.

Heleri er å motta eller skaffe seg eller andre utbytte fra en straffbar handling, jf. straffeloven (2005) § 332. Dette kan gjøres ved å kjøpe eller på annen måte nyttiggjøre seg av noe som er stjålet (Rui, 2012, s. 123). Et vilkår for heleri er at det knytter seg til "utbytte av en straffbar handling". I straffeloven (2005) § 332 fastsettes det at utbytte er likestilt med "gjenstander, fordringer eller tjenester som trer istedenfor for det". Eksempel på noe som trer istedenfor utbytte er en gjenstand som er kjøpt av utbytte fra en straffbar handling (Matningsdal, 2019, note 2154). Dette vilkåret er identisk med hva som omfattes av hvitvasking i straffeloven (2005) § 337 første og andre ledd (Matningsdal, 2016, s. 388). Eksempel på utbyttets form kan være gjenstander, penger, aksjer, fast eiendom og tjenester (Høgberg og Stridbeck, 2008, s. 37).

I straffeloven brukes begrepet hvitvasking om det å yte bistand til å sikre utbytte av en straffbar handling for andre. Når utbytte fra egen straffbar handling blir hvitvasket kalles det ofte selvvasking (Høgberg og Stridbeck, 2008, s. 36-39). De som hvitvasker har til formål å skjule utbyttet fra en straffbar handling. Ofte blir dette gjort ved at utbyttet integreres i den lovlige økonomien slik at pengene fremstår som ervervet på lovlig måte (Finanstilsynet, 2016 b).

Hvitvaskingsloven og straffeloven har ikke samme definisjon av hvitvasking. Hvitvaskingslovens definisjon omfatter både hvitvasking og heleri, som er en videre definisjon enn i straffeloven. Definisjonen i hvitvaskingsloven er sammenfallende med hva som internasjonalt er å anse som hvitvasking, da det internasjonalt ikke er vanlig å skille mellom hvitvasking og heleri (Rui, 2012, s. 23). Videre i bacheloroppgaven vil hvitvasking omfatte hvitvaskingslovens definisjon av begrepet.

2.2. Regnskapsførere og autoriserte regnskapsførerselskap

Autorisert regnskapsfører er en beskyttet tittel. Det fremkommer av regnskapsførerloven (1993) § 1 at enhver som i næring tar på seg å føre regnskap for andre skal være autorisert av Finanstilsynet.

Regnskapsfører er derimot ikke en beskyttet tittel. Arbeidet som uautorisert regnskapsfører utfører krever ikke autorisasjon (Rui, 2012, s. 260). Begge yrkestitlene omfattes i denne bacheloroppgaven.

Et regnskapsførerselskap som i næring fører regnskap for andre må ha autorisasjon fra Finanstilsynet, jf. regnskapsførerloven (1993) § 1. Autoriserte regnskapsførerselskap skal ha en daglig leder som er autorisert regnskapsfører jf. regnskapsførerloven (1993) § 6 første ledd nr. 1. Det står imidlertid i samme paragrafs tredje ledd at Finanstilsynet i forskrift kan fastsette unntak fra dette kravet. Unntak fremkommer i forskrift om autorisasjon av regnskapsførere mv. (1999) § 1-3. Det fremkommer blant annet at "selskapet må ha en faglig leder for regnskapsførervirksomheten som er autorisert regnskapsfører" hvis ikke daglig leder er autorisert jf. § 1-3 første ledd nr. 3. Det er altså krav om at minst en ansatt er autorisert regnskapsfører for å ervervsmessig føre regnskap for andre.

2.3. Undersøkelses- og rapporteringsplikt

Undersøkelsesplikten følger av hvitvaskingsloven (2018) § 25 og innebærer at rapporteringspliktige skal gjøre nærmere undersøkelser dersom det avdekkes forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. Undersøkelsesplikten forutsetter at regnskapsfører er rapporteringspliktig. Videre er det tre vilkår som må være tilstede for å utløse undersøkelsesplikten, herunder indikasjonskravet, forholdkravet og krav om at midler har tilknytning til hvitvasking.

Rapporteringsplikten er lovfestet i hvitvaskingsloven (2018) § 26 første ledd. Plikten innebærer at rapporteringspliktige skal oversende opplysninger til Økokrim dersom det etter nærmere undersøkelser er forhold som gir grunnlag for mistanke om terrorfinansiering eller hvitvasking. Når undersøkelser som er gjennomført på bakgrunn av undersøkelsesplikten ikke avkrefter mistanken, skal det rapporteres (NOU 2016: 27, 2016, s. 113).

2.4. Rapport om mistenkelig transaksjoner

Rapport om mistenkelige transaksjoner (MT-rapport) blir benyttet når rapporteringspliktige oversender opplysninger til Økokrim. Rapportene sendes elektronisk via Altinn. Enheten for finansiell etterretning (EFE) ved Økokrim analyserer MT-rapporter og opplysningene bearbeides. Opplysningene videreføres av EFE i form av etterretningsrapporter, analyser eller anmeldelser til politiet eller andre kontrollmyndigheter. Dette gjør at rapportene som sendes inn til Økokrim er med på å kunne avdekke hvitvasking (Finanstilsynet og Økokrim, u.å. c).

2.5. Hvitvaskingsansvarlig

Det skal etter hvitvaskingsloven (2018) § 8 femte ledd utpekes “en person fra ledelsen som har et særskilt ansvar for å følge opp rutinene” for å sikre at virksomheten oppfyller de pliktene som er pålagt etter loven. I praksis blir denne personen omtalt som hvitvaskingsansvarlig. Den hvitvaskingsansvarlige har ansvar for at rapporteringene sendes til Økokrim. Denne personen har også ansvar for å gjennomføre nærmere undersøkelser etter hvitvaskingsloven (2018) § 25 sammen med den oppdragsansvarlige regnskapsføreren (Finanstilsynet, 2017, s. 4).

2.6. Instanser tilknyttet hvitvaskingsloven

2.6.1. Europeiske Union og Europeisk Økonomisk Samarbeidsområde

Norge er ikke en del av den Europeiske Union (EU), men de har likevel et tett samarbeid. EØS-avtalen er den viktigste tilknytningsformen mellom EU og Norge, og har som formål å styrke handelen og det økonomiske forholdet mellom EU og EØS-landene (Stortinget, 2016). EØS er forkortelsen for Europeisk Økonomisk Samarbeidsområde (Regjeringen, 2018a). EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv er EØS-relevant slik at Norge var forpliktet til å innarbeide direktivet i norsk rett. Direktivet er bindende for Norge, men myndighetene kan selv avgjøre hvordan bestemmelsene i direktivet skal gjennomføres (Regjeringen, 2018b).

2.6.2. Financial Action Task Force

I 1989 ble arbeidsgruppen Financial Action Task Force (FATF) opprettet for å undersøke og utvikle tiltak for å bekjempe hvitvasking. FATF består i dag av 37 medlemmer, Norge er et av medlemslandene i organisasjonen. Målet til FATF er å sette internasjonale standarder for å bekjempe hvitvasking, terrorfinansiering og andre relaterte trusler mot det internasjonale finansielle systemet (FATF, 2018).

2.6.3. Financial Intelligence Units og Enheten for finansiell etterretning

Financial Intelligence Units (FIU) er nasjonale etterretningssenter som analyserer mistenkelige transaksjoner og annen informasjon som er relevant for hvitvasking og terrorfinansiering (Egmont Group, 2019). Enheten for finansiell etterretning (EFE) er Norges nasjonale FIU. EFE er underlagt Økokrim, som er et særorgan i politiet for bekjempelse av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet

(Økokrim, 2019). Primæroppgavene til EFE er etterretning. EFE skiller seg fra de øvrige avdelingene på Økokrim ved at det er den eneste avdelingen som ikke etterforsker straffesaker (NOU 2015: 12, 2015, s. 36). I etterretningsarbeidet samler EFE inn og analyserer informasjon. Rapporter fra rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven blir sendt til EFE (Økokrim, 2019).

2.6.4. Finanstilsynet

Finanstilsynet er tilsynsmyndigheten for rapporteringspliktige regnskapsførere og regnskapsførerselskap jf. hvitvaskingsloven (2018) § 43 andre ledd bokstav b jf. § 4 andre ledd bokstav b. Finanstilsynet kontrollerer at regnskapsførerselskap blir drevet i samsvar med regelverk og god regnskapsføringsskikk. Regnskapsførerselskap som er under tilsyn av Finanstilsynet får veiledning om hvitvaskingsloven og Finanstilsynet kontrollerer at selskapene retter seg etter hvitvaskingsregelverket (Finanstilsynet, 2016 a).

2.7. Bakgrunn for hvitvaskingsloven

Utviklingen i det globale finansmarkedet har de siste årene vært omfattende. Stadig nye måter å skjule utbytte fra kriminelle handlinger tas i bruk, både nasjonalt og internasjonalt. Behovet for samarbeid om å bekjempe hvitvasking på tvers av landegrensene blir derfor større i takt med utviklingen. Gjennom FATF og EØS-avtalen er Norge en del av et internasjonalt samarbeid for å bekjempe hvitvasking, dette har påvirket utformingen av tidligere og nåværende hvitvaskingslov (Finanstilsynet og Økokrim, u.å d).

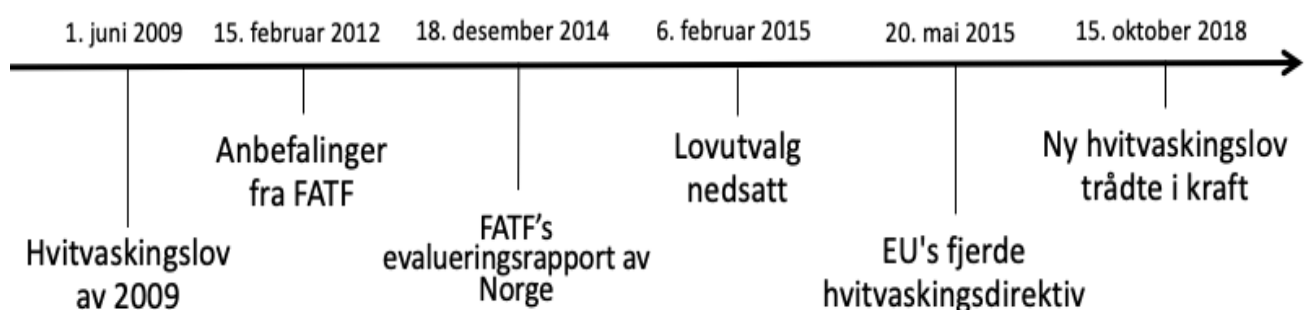
Norge har siden 1992 hatt regler om hvitvasking. De første bestemmelsene om hvitvasking ble regulert i den nå opphevede finansieringsvirksomhetsloven av 1988, som en tilpasning til EUs første hvitvaskingsdirektiv. I 2003 ble loven utvidet og videreført på bakgrunn av EUs andre hvitvaskingsdirektiv, og hvitvaskingsloven av 2003 erstatter dermed finansieringsvirksomhetsloven av 1988. Som følge av EUs tredje hvitvaskingsdirektiv, ble hvitvaskingsloven av 2003 erstattet med hvitvaskingsloven av 2009 (Rørholt, 2019, note*).

Hvitvaskingsdirektivene til EU har vært basert på anbefalinger utarbeidet av FATF (Rørholt, 2019, note*). Det er utarbeidet 40 anbefalinger fra FATF om blant annet å bekjempe hvitvasking, og

anbefalingene ble sist revidert i februar 2012 (Regjeringen, 2017). I etterkant av revideringen utførte FATF en evaluering av Norge for å kartlegge om anbefalingene var tilstrekkelig gjennomført. Evalueringsrapporten fra FATF påpekte flere mangler ved den daværende hvitvaskingsloven som burde utbedres (FATF, 2014, s. 5-6). Dette er hovedgrunnen til at Norge har fått ny hvitvaskingslov, og den nye loven er nå mer i tråd med den internasjonale utviklingen på området (Regjeringen, 2018b).

Februar 2015 ble det oppnevnt et lovutvalg som skulle gjennomgå hvitvaskingsregelverket og sørge for at det var i tråd med de internasjonale standardene. Utvalget jobbet med å møte kravene i EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv og utbedret manglene i det norske hvitvaskingsregelverket som FATF hadde påpekt i evalueringsrapporten (Regjeringen, 2015).

EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv ble lagt frem 20. mai 2015, og omhandler forebyggende tiltak mot bruk av det finansielle systemet som del av hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme. Direktivet gjennomfører også FATFs anbefalinger, men går også lengre enn disse anbefalingene på enkelte punkter. Det fjerde direktivet bygger hovedsakelig på reglene i tredje direktiv, men utdyper, presiserer og endrer på noen punkter. Gjennom EØS-avtalen er Norge bundet til direktivet og sammen med anbefalingene fra FATF medførte dette lovendringene som vi ser i hvitvaskingsloven av 1. juni 2018 (Regjeringen, 2018b). Hvitvaskingsloven (2018) trådte i kraft 15. oktober 2018. Under har vi laget en tidslinje som oppsummerer bakgrunnen for ny hvitvaskingslov.

Figur 1 - Tidslinje hvitvaskingsloven fra 2009 til 2018

3. Metode

I dette kapittelet vil vi presentere og begrunne valg av forskningsdesign og metode. Metode betyr å følge en bestemt vei mot et mål (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 29). Vi ser det som hensiktsmessig å benytte både juridisk metode og kvalitativ metode for å besvare forskningsspørsmålet. Avslutningsvis i dette kapittelet vil vi presentere utvalget.

3.1. Forskningsdesign - Eksplorativt design

Forskningsdesign er en beskrivelse av hvordan analyseprosessen skal gjennomføres for å løse det aktuelle forskningsspørsmålet. Ved valg av design vil det være viktig å vite hvilke typer data som trengs, hvordan disse dataene skal samles inn og hvordan de skal analyseres. Det er tre hovedtyper av forskningsdesign, eksplorativt, deskriptivt og kausalt (Gripsrud, Olsson & Silkoset, 2017, s. 46-47). Det er eksplorativt design som blir anvendt for å besvare forskningsspørsmålet i denne bacheloroppgaven. Eksplorativt design er et utforskende design, og målet med undersøkelsen er å forstå og tolke temaet (Gripsrud et al., 2017, s. 47).

Når eksplorativt design blir anvendt er det naturlig å starte med å undersøke hva som allerede er skrevet om temaet, og om det foreligger noe sekundærdata som kan benyttes. Sekundærdata kjennetegnes ved at det er data samlet inn av andre, og med et annet formål (Gripsrud et al., 2017, s. 69). Det vil ofte også være aktuelt å innhente egne data, primærdata (Gripsrud et al., 2017, s. 47). Primærdata kjennetegnes ved at data er spesielt tilpasset og samlet inn for å besvare forskningsspørsmålet (Gripsrud et al., 2017, s. 68). Fokusgruppe og dybdeintervju er teknikker som kan brukes til innsamling av primærdata i et eksplorativt design (Gripsrud et al., 2017, s. 48).

Grunnen til at vi benytter eksplorativt design er for å tilegne oss kunnskap om hvilke plikter regnskapsførere har etter den nye hvitvaskingsloven. Vi har også innhente informasjon om hva dette innebærer i praksis. I oppgaven har vi anvendt faglitteratur som sekundærdata. Det blir også anvendt juridisk metode for få en teoretisk forståelse av pliktene regnskapsførere har etter hvitvaskingsloven. Videre i arbeidet med denne bacheloroppgaven er det innhentet primærdata ved å gjennomføre dybdeintervju som er en kvalitativ metode. Formålet med dybdeintervjuer er å få eksempler og forståelse av hvordan loven i praksis skal tolkes og forstås.

3.2. Juridisk metode

Siden forskningsspørsmålet tar utgangspunkt i hvitvaskingsloven (2018) var det naturlig å velge juridisk metode til å presentere innholdet i de aktuelle bestemmelsene. Juridisk metode blir anvendt for å finne ut hva som er rettsreglers meningsinnhold. Det finnes rettskilderegler som angir hvordan rettsregler skal forstås. Rettskilderegler kan deles i inn i tre prinsipper, relevans, slutning og vekt. Relevansprinsippet er regler om hvilke rettskildefaktorer som skal eller kan tas i betraktning. Etter å ha funnet rettskildefaktorene som er relevante, må vi finne ut hvordan de aktuelle kildene skal forstås. Dette kalles slutningsprinsippet. Regler om hvilken vekt hver slutning skal få hvis slutningene trekkes i ulike retninger kalles vektingsprinsippet (Boe, 2011, s. 81-83).

Når juridisk metode skal anvendes må vi ta stilling til hvilke rettskildefaktorer som er relevante. De mest sentrale rettskildefaktorene i denne oppgaven er hvitvaskingsloven og hvitvaskingsforskriften. Ved vurdering av hvilken undersøkelse- og rapporteringsplikt regnskapsførere har etter hvitvaskingsloven (2018) vil det være aktuelt å sammenligne nåværende lov med de opphevede hvitvaskingslovene fra 2003 og 2009. Vi anvender også lovkommentarene til hvitvaskingsloven fordi de utdyper vilkårene i bestemmelsene.

Lovforarbeidene er også tungt vektlagte rettskildefaktorer, fordi de beskriver hvordan lovgiver har ment loven skal forstås. Siden dette er en ny lov blir lovforarbeidet svært viktig å anvende for å tolke rettsreglene. Forarbeidet til hvitvaskingsloven (2018) består av to delutredninger, høringer og to proposisjoner til Stortinget (NOU 2015: 12 og NOU 2016: 27, Prop. 76 L (2016-2017) og Prop. 40 L (2017-2018)). Det blir også anvendt forarbeid tilknyttet de opphevede hvitvaskingslovene der det ikke foreligger reelle endringer tilknyttet ny hvitvaskingslov.

EU-rett er aktuelt for denne bacheloroppgaven, fordi det er EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv (2015) som er bakgrunnen for hvitvaskingsloven (2018). Regnskapsførerloven (1993) og Standard for god regnskapsføringsskikk (GRFS) er relevant ved vurdering av regnskapsførers roller og plikter. Enkelte bestemmelser fra straffeloven (2005) er også tatt med for å beskrive hvitvasking. I 2017 publiserte Finanstilsynet et rundskriv med veiledning om regnskapsføreres og regnskapsførerselskaps etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Rundskrivet omhandler tolkning av hvitvaskingsloven (2009), men en del av momentene er overførbart til hvitvaskingsloven (2018).

Rettsoppfatninger som blir benyttet i denne oppgaven er juridisk litteratur som er skrevet av forfattere som er kvalifisert til å uttale seg om emnet. Vi benytter også juridisk litteratur om hvitvaskingsloven

(2009) der det ikke er reelle endringer. De overnevnte relevante rettskildefaktorene vil bli vektet og tolket for å besvare forskningsspørsmålet. I arbeidet med denne bacheloroppgaven har det blitt søkt etter relevante rettskildefaktorer på lovdata.no, rettsdata.no og oria.no.

3.3. Kvalitativ metode - Individuelle dybdeintervju

I vitenskapsteori skilles det mellom kvantitativ og kvalitativ metode. Ved bruk av kvantitative metoder samler man inn data som uttrykkes i målbare enheter, andre data omtales som kvalitative (Gripsrud et al, 2017, s. 103). Kvalitative undersøkelser passer godt til eksplorerende undersøkelser av tema som i liten grad er forsket på tidligere, og spørsmål som krever en beskrivelse. Dette fører til større grad av fleksibilitet enn i kvantitative undersøkelser (Ringdal, 2018, s. 24-25 og s. 109-111).

I oppgaven blir det brukt kvalitativ metode til innsamling av primærdata, fordi metoden er best egnet til å besvare forskningsspørsmålet. Kvalitativ metode gir en dyp og rik innsikt i temaet vi ønsker å undersøke. Dybdeintervju er en fleksibel intervjueteknikk basert på åpne spørsmål og formålet er å innhente informasjon til å belyse tema og forskningsspørsmålet. Informantene sitter med kunnskap og livserfaringer som vi ønsker innsikt i (Ringdal, 2018, s. 243 og 250).

Et kvalitativt intervju kan være mer eller mindre tilrettelagt på forhånd, med to ytterpunkter strukturerte intervju og ustrukturerte åpne intervju. I et strukturert intervju er det på forhånd fastlagt både tema og spørsmål, og det er faste svaralternativer som det krysses av for. Ustrukturert intervju er uformelt og har åpne spørsmål innen tema, og spørsmålene tilpasses den enkelte intervjusituasjonen. Semistrukturerte, eller delvis strukturert intervjuer, er basert på en intervjuguide som utgangspunkt for intervjuet. Denne intervjueteknikken er en mellomting av strukturert og ustrukturert intervju. Spørsmål, tema og rekkefølge kan variere, og vi kan fritt bevege oss frem og tilbake i intervjuguiden for å skape best mulig flyt i intervjuet (Johannessen, et al., 2010, s. 137-139).

Vi har valgt å bruke delvis strukturert intervju hvor tema og de fleste spørsmål er fastsatt i intervjuguiden på forhånd. Intervjuene ble lagt opp slik at det skulle være mulighet til å stille åpne spørsmål i forhold til informantens erfaringer og ønsker. Med tanke på at analysedelen i ettertid ikke skulle bli for vanskelig og omfattende, var det viktig for oss å holde en rød tråd gjennom hele intervjuet.

3.4. Reliabilitet og validitet

Reliabilitet handler om å måle hvor pålitelig resultatene er og i hvilken grad resultatene kan etterprøves. Høy reliabilitet foreligger når undersøkelsen gir samme resultatet om undersøkelsen blir gjentatt flere ganger og de tilfeldige feilene er svært få (Gripsrud et al, 2017, s. 134 og 135). Reliabiliteten i kvalitative data er ikke lett å måle, men kan vurderes gjennom refleksjoner om hvordan datainnsamlingen har foregått med tanke på mulige feilkilder som kan oppstå (Ringdal, 2018, s. 247). For å sikre reliabiliteten i intervjuene, har vi valgt ut informanter som jobber med regelverket og har den erfaringen som kreves for å kunne svare på spørsmålene i intervjuguiden. Underveis i intervjuene stilte vi oppfølgende spørsmål for å få en bekreftelse på at vi hadde forstått informanten rett, og for å styrke reliabiliteten av intervjuet. Transkribering av intervjuene er en viktig prosess for å styrke reliabiliteten. Vi har derfor gjennomgått lydopptakene flere ganger for å sikre at vi ikke feiltolker informasjonen ved å gjøre muntlig tale om til skriftlig tekst. For å styrke reliabiliteten ytterligere har informantene lest gjennom referatet av intervjuene i etterkant, slik at de kunne komme med rettelser og tilføyelser.

Høy reliabilitet er en forutsetning for høy validitet. Validitet forteller hvor godt man har målt det man ønsker å måle (Gripsrud et al., 2017, s. 61). Det vil si at informasjonen vi samler inn må være relevant og gyldig for forskningsspørsmålet vårt. Vi har basert oss på Kvale og Brinkmann (2015, s. 138-145) sine syv stadier av validitet gjennom hele forskningsprosessen, herunder tematisering, planlegging, intervjuing, transkribering, analysing, validering og rapportering. Før vi laget spørsmålene til intervjuguiden, jobbet vi mye med å sikre oss grunnleggende teori rundt hvitvaskingsloven og pliktene den pålegger regnskapsførere. Dette gjorde vi ved å tolke lovteksten gjennom sikre teoretiske kilder. Vi har gjennom hele prosessen hatt en oversikt over veien frem til sluttmålet, for å ha et overblikk over fremgangen. Det ble benyttet en detaljert intervjuguide i alle intervjuene. Vi har tatt til betraktning at vi lærer gjennom hele prosessen, og særlig når det har dukket opp nye aspekter i analysen.

3.5. Vurderingsutvalg

Vurderingsutvalg er et utvalg der informantene velges ut basert på bestemte egenskaper som ønskes representert. I individuelle dybdeintervju gjøres dette for å skaffe ulike synspunkter som kan belyse tema fra forskjellige perspektiv (Gripsrud et al., 2017, s 176). Det har vært helt avgjørende for oss å velge informanter basert på ulik bakgrunn og som har høy kompetanse på fagområdet. Siden

hvitvaskingsloven (2018) er relativt ny, vil ikke regnskapsførere ha mye erfaring med loven på nåværende tidspunkt. På grunnlag av dette valgte vi å ikke gjennomføre intervju av regnskapsførere. Utvalget består av kvalifiserte personer som har jobbet spesifikt med loven over tid.

Å komme fram til et tilfredsstillende antall informanter kan være utfordrende. I utvelgelsesprosessen drøftet vi hva som var tilstrekkelig antall informanter, siden teorien definerer ingen øvre eller nedre grense for antall intervjuer. I oppgaven ønsket vi å få frem et bredt spekter av meninger og har derfor valgt å intervju personer som ser regelverket fra ulike perspektiver.

Vi har valgt fem informanter med ulike perspektiver på loven, herunder Finanstilsynet, EFE, hvitvaskingsansvarlig, Regnskap Norge og PwC. Finanstilsynet driver tilsyn med regnskapsførere og ser til at de etterlever loven, dermed besitter de kunnskap som vi vil være verdifull for vår forskning. Det var positivt at EFE ved Økokrim ville bidra til vår forskning, fordi de mottar MT-rapporter og jobber med loven til daglig. Vi har valgt å ta med en hvitvaskingsansvarlig fra et regnskapsforetak, fordi vedkommende er på den utøvende siden av regelverket og ser hvordan loven fungerer i praksis. Regnskap Norge er autoriserte regnskapsføreres bransjeforening, og driver med kvalitets og informasjonsarbeid for å gi medlemmene sine faglig støtte. De driver også kursvirksomhet og har hatt flere kurs angående den nye hvitvaskingsloven. PricewaterhouseCoopers (PwC) er et stort internasjonalt konsern som tilbyr tjenester innen revisjon, rådgivning, regnskap og juridisk bistand. De har egne jurister og advokater som arbeider mye med hvitvaskingsregelverket, og hjelper kunder med å overholde regelverket. Av den grunn ser vi på det som svært positivt å få med oss en informant fra PwC.

Alle informantene vi har kontaktet ønsket å bidra til forskningen. Første informant vi kontaktet var Sven Arild Damslora på hans arbeidsplass Økokrim. Damslora synes vi hadde valgt en veldig interessant vinkling på bacheloroppgaven og ville gjerne stille til intervju. Han har også gitt oss kontaktinformasjon til Finanstilsynet som han hadde vært i kontakt med angående vår bacheloroppgave. Finanstilsynet ble kontaktet på telefon for å avtale tidspunkt for intervju. PwC og en hvitvaskingsansvarlig ble kontaktet gjennom bekjente, og fikk e-post med forespørsel om de ville stille til intervju. Regnskap Norge ble kontaktet etter det var gjennomført intervjuene av de ovennevnte informantene, fordi alle sa Regnskap Norge kunne gi oss nyttig informasjon.

Flere av informantene har gitt oss tilbakemelding på at det er et viktig tema og at de gleder seg til å se resultatet av forskningen. Etter å ha fått bekreftet informantenes ønske om å delta, fikk de tilsendt

informasjonsskriv og intervjuguide (vedlegg 2 og 3). Dette for å ivareta personvernregelverket og for at informantene skulle kunne forberede seg i forkant av intervjuet. I forbindelse med intervjuene skrev informantene under på samtykkeerklæring om gjenkjennbare opplysninger om dem kunne brukes i oppgaven. Informantene som ønsket det, har blitt anonymisert i oppgaven. En informant er helt anonymisert, og blir omtalt som hvitvaskingsansvarlig i bedrift X. Finanstilsynet har gitt tillatelse til at informasjon fra intervjuet blir benyttet, men ønsker at det blir referert til Finanstilsynet og ikke til personnavn.

Informant	Stilling	Erfaring	Medgått tid
Anonym	Hvitvaskingsansvarlig i bedrift X	Over 20 år med erfaring fra regnskap og revisjon. 2,5 års erfaring som kvalitetsleder og hvitvaskingsansvarlig i bedrift X.	49.09
Max Gudmundsen	Advokat i PwC	Arbeider hyppig med regelverket, har også kurset regnskapsførere. 4 års erfaring.	2.16.07
Anonym	Ansatt i Finanstilsynet	Anonymisert	49.46
Sven Arild Damslorå	Avdelingsleder for EFE (Økokrim)	Deltatt i lovutvalg for den gamle og nye hvitvaskingsloven. 15 års erfaring fra Økokrim.	1.02.00
Knut Høylye	Regnskap Norge	20 års erfaring fra Regnskap Norge. Var med å utarbeide rutiner for regnskapsførere til den gamle loven.	1.29.43

Tabell 1 - Oversikt over informanter

Under intervjuene har informantene kommet med ulike mengder informasjon. Noen av informantene har vist programmer, rutiner og skjemaer på PC under intervjuene. Dette har resultert i at noen av intervjuene har krevd mer tid enn en time, som var intervjuets estimerte tid. Vi har sett på informasjonen som verdifull og ikke ønsket å sette begrensninger på informantene, i fare for å gå glipp av gode eksempler.

Det er tatt lydopptak av intervjuene, fordi det er den beste måten å dokumentere svarene på. Alle informantene samtykket til lydopptak. Lydopptakene er i etterkant blitt transkribert til referat. Referatene er utgangspunktet for den systematiske analysen. Vi har hatt kontakt med alle informantene i ettertid. Informantene har fått lese gjennom sitt intervju for retting og godkjenning. Dette er gjort for å sikre oss at riktig informasjon blir benyttet i oppgaven. Vi har også kontaktet noen av informantene for utdyping av ulike momenter i etterkant av intervjuene. Responsen vi har fått fra informantene har vært svært positiv.

4. Analyse

I analysen skal forskningsspørsmålet drøftes. Hvordan skal regnskapsførerens undersøkelses- og rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven forstås i teori og praksis? Oppgavens forskningsspørsmål består av tre delspørsmål. Analysedelen er bygd opp slik at vi tar for oss et delspørsmål av gangen. Vi skal presentere og analysere primærdata vi har innhentet gjennom dybdeintervjuer med Økokrim, Finanstilsynet, Regnskap Norge, PwC og hvitvaskingsansvarlig i bedrift X. Primærdata vil også bli drøftet opp mot den juridiske teorien som legges fram.

4.1. Anvendelsesområde § 4 rapporteringspliktige regnskapsførere

Analysen begynner med å drøfte vårt første delspørsmål. Hvilke regnskapsførere er rapporteringspliktige og når omfattes de av hvitvaskingsloven? Det er et naturlig spørsmål å starte med, fordi det er en betingelse at regnskapsfører er rapporteringspliktig for å bli pålagt undersøkelses- og rapporteringsplikt.

Hvitvaskingsloven (2018) gjelder for alle rapporteringspliktige i Norge, jf. § 3 første ledd. Hvem som er rapporteringspliktig fremkommer i hvitvaskingsloven (2018) § 4. I denne bestemmelsen er det beskrevet hvilke juridiske og fysiske personer som har rapporteringsplikt. Autoriserte regnskapsførere og autoriserte regnskapsførerselskaper er rapporteringspliktige i utøvelsen av deres yrke, jf. § 4 andre ledd bokstav b. I samme paragraf andre ledd siste setning vises det til at tilbyder av virksomhetstjenester, også er rapporteringspliktig. Vi kommer først til å drøfte hva som ligger i yrkesutøvelsen og videre tar vi for oss hva som ligger i tilbyder av virksomhetstjenester.

4.1.1. Yrkesutøvelse

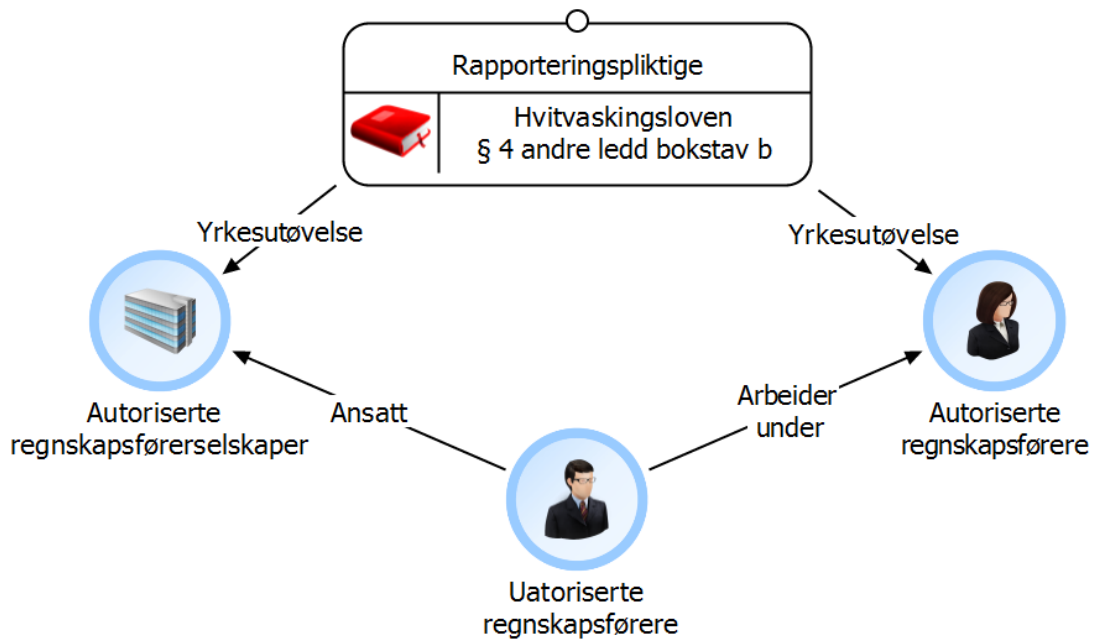
For at autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerforetak skal være rapporteringspliktig er det et vilkår at de er "i utøvelse av deres yrke", jf. hvitvaskingsloven (2018) § 4 andre ledd. Vilåret innebærer at det bare er arbeidet tilknyttet regnskapsføreryrket som omfattes av loven. Hva som menes med i utøvelse av regnskapsføreryrket er ikke omtalt i forarbeidene, hvitvaskingsloven eller forskriften, vi legger derfor til grunn regnskapsførerlovens beskrivelse av yrket.

I regnskapsførerloven (1993) § 2 første ledd står det "utføring av oppdragsgivers plikter etter regnskaps- og bokføringslovgivningen og utarbeidelse av oppgaver og opplysninger for oppdragsgiver". Dette er regnskapsføring og er det som utløser autorisasjonsplikt hvis det utføres i næring, jf. regnskapsførerloven (1993) § 1. Begrepet "i næring" er når det selges regnskapsførertjenester til andre, det oppstår da autorisasjonsplikt (Informant fra Fi nanstilsynet).

Sven Arild Damslora fra Økokrim sier at det ikke finnes tilfeller ved utøvelse av regnskapsførervirksomhet der regnskapsførere er unntatt fra hvitvaskingsloven. Det vil si at alle forhold regnskapsførere gjør i sin yrkesutøvelse er endel av pliktene i hvitvaskingsloven. Det kan stilles spørsmål om det var nødvendig at det stod autorisert i hvitvaskingsloven når det står i utøvelse av yrket, fordi regnskapsførere og regnskapsselskap har autorisasjonsplikt når de å føre regnskap for andre (Informant fra Økokrim). Utøvelse av regnskapsføreryrket og autorisasjonen henger tett sammen, vi tolker det slik at kravet om yrkesutøvelse gjelder alle tjenester som regnskapsførere selger til andre.

I autoriserte regnskapsførerselskap kan det være ansatt regnskapsførere som ikke har personlige autorisasjoner. Regnskapsførere uten autorisasjon som arbeider i autoriserte regnskapsselskaper vil være omfattet av hvitvaskingsloven (2018) § 4 andre ledd bokstav b. Ansatte i et regnskapsførerforetak er som utgangspunkt enten autorisert selv eller arbeider under noen som er autorisert, og derav er man omfattet av pliktene (Informant fra PwC). Hvitvaskingsloven (2018) § 26 andre ledd presiserer at rapporteringsplikten gjelder personlig for rapporteringspliktiges ledere, styremedlemmer, ansatte og andre som utfører oppdrag på vegne av foretaket. Alle som utfører oppdrag på vegne av et autorisert regnskapsførerselskap har dermed rapporteringsplikt. Under har vi illustrert hvordan regnskapsførere omfattes av hvitvaskingsloven § 4 andre ledd b.

Figur 2 - Illustrasjon av hvilke regnskapsførere som er omfattet av hvitvaskingsloven.

Det er viktig for oss å få frem at regnskapsfører i noen tilfeller ikke er omfattet av § 4 i hvitvaskingsloven (2018). Vi vil derfor gi noen eksempler på hva som ikke vil være i utøvelse av regnskapsføreryrket. Dersom regnskapsførere driver annen virksomhet som ikke omfattes av loven, vil dette arbeidet ikke omfattes av regelverket, fordi det ikke er i utøvelse av yrket (Finanstilsynet, 2017, s. 2). En regnskapsfører som er ansatt i en dagligvarebutikk vil ikke være rapporteringspliktig i denne stillingen, fordi det ikke er i utøvelse av yrket som regnskapsfører. Et annet eksempel som ikke vil være utøvelse av yrket er hvis regnskapsfører eller autorisert regnskapsfører fører regnskap for seg selv eller i eget selskap som driver med virksomhet som ikke er rapporteringspliktig (Informant fra Økokrim).

Regnskapsfører ansatt til intern regnskapsføring har ingen krav til autorisasjon (Altnin, 2018). Siden intern regnskapsfører ikke er ansatt i autorisert regnskapsførerselskap og ikke tilbyr virksomhetstjenester til tredjeperson, vil de ikke være rapporteringspliktig etter hvitvaskingsloven. Damslara fra Økokrim presiserer at en intern regnskapsfører ikke er omfattet av hvitvaskingsloven fordi vilkåret om utøvelse av yrket ikke er tilstede. En regnskapsfører som er ansatt i morselskapet i et konsern og yter tjenester nedover vil oppfylle tredjeparts-kravet, men vil som utgangspunkt ikke omfattes av loven fordi det ikke er ervervsmessig (Informant fra PwC).

Regnskap Norge mener det ikke fremkommer tydelig nok av loven når regnskapsførere er omfattet, slik at Regnskap Norge lener seg på Finanstilsynets uttalelser i rundskrivet knyttet til hvitvaskingsloven (2009). Regnskap Norge har i brev til Finanstilsynet bedt om at det blir presisert i nytt rundskriv at hvitvaskingsloven (2018) § 4 andre ledd bokstav b gjelder for ekstern regnskapsføring. I brevet ble det også beskrevet at autoriserte regnskapsførere som arbeider i interne regnskapsavdelinger ikke er rapporteringspliktige (Regnskap Norge, 2018, s. 2).

I intervjuet med Regnskap Norge avgrenser Knut Høylye "i utøvelse av deres yrke" til oppdragsavtalen mellom regnskapsføreren og oppdragsgiver. Regnskapsfører er gjennom oppdragsavtalen pålagt å følge opp det som er relevant for oppdraget. Hvis oppdraget kun omfatter å bistå kunden med å utføre betalinger og ikke bokføring, så omfatter loven alt som har med betalingene som regnskapsføreren er involvert i. Regnskapsføreren har ikke ansvar for, eller plikt til å involvere seg rundt, det som eventuelt kunne vært avdekket gjennom bokføringen når dette ikke er en del av oppdraget. Det vil være vanskelig for regnskapsføreren om det oppdages noe som helt åpenbart ser veldig mistenkelig ut i virksomheten som ikke inngår som en del av oppdragsavtalen. Regnskapsføreren har i dette tilfellet ikke noen plikt til å undersøke eller rapportere, og det som da gjerne skjer er at regnskapsføreren ikke ønsker å ha oppdraget og fratrer som regnskapsfører (Informant fra Regnskap Norge).

4.1.2. Tilbydere av virksomhetstjenester

Videre i hvitvaskingsloven (2018) § 4 andre ledd bokstav b står dette: "Tilbyr personer eller foretak som nevnt i første punktum virksomhetstjenester, er de uansett underlagt loven på dette grunnlaget." I NOU 2015: 12 fremkommer det at slike tjenester kan tilbys av regnskapsførere (NOU 2015: 12, 2015, s. 38).

Tilbydere av virksomhetstjenester er definert i hvitvaskingsloven (2018) § 2 første ledd bokstav j slik:

j) tilbyder av virksomhetstjeneste: fysisk og juridisk person som ervervsmessig tilbyr en eller flere av følgende tjenester til tredjeperson:

1. å opprette selskap eller annen juridisk person
2. å opptre som styremedlem, daglig leder eller deltaker i et selskap, eller å inneha en lignende funksjon i andre juridiske personer
3. å stille til rådighet forretningsadresse, administrativ adresse eller postadresse og tilknyttet tjeneste for selskap, annen juridisk person eller juridisk arrangement
4. å forvalte utenlandsk trust eller lignende juridisk arrangement

5. å opptre som aksjeeier for annen person, med mindre denne er et selskap som har finansielle instrumenter opptatt til notering på et regulert marked i EØS-stat eller er underlagt informasjonsplikt tilsvarende det som gjelder ved notering på et regulert marked i EØS-stat
6. å sørge for at andre personer opptrer i posisjoner som nevnt i nr. 2, 4 og 5

Det er et krav om at de som tilbyr virksomhetstjenester gjør dette ervervsmessig til tredjeperson. Ervervsmessig er ikke definert i loven eller i forskriften, men er omtalt i lovforarbeidene som en merknad fra utvalget til bestemmelsen i hvitvaskingsloven. For at virksomhetstjenester skal tilbys "i erverv" må det skje av et visst omfang, være profesjonelt og kreves at det ytes vederlag (NOU 2015: 12, 2015, s. 57). Hvis man oppretter et selskap gratis for en kunde og man gjør det sjeldent, så vil man ikke være en tilbyder av virksomhetstjenester fordi man ikke gjør det ervervsmessig (Informant fra PwC).

I hvitvaskingsloven (2009) var ikke "ervervsmessig tilbyr" benyttet, men det sto "i næring tilbyr". Utvalgets begrunnelse for denne endringen er at det skal komme klarere frem at personer som er ansatt i selskap som har funksjon som omfattes av definisjonen i § 2 første ledd bokstav j, ikke skal omfattes av lovens anvendelsesområde (NOU 2015: 12, 2015, s. 29).

Det står også i hvitvaskingsloven (2018) § 4 andre ledd bokstav f at loven gjelder for personer og foretak som er tilbydere av virksomhetstjenester. Bakgrunnen for at tilbydere av virksomhetstjenester er nevnt både i hvitvaskingsloven (2018) § 4 andre ledd bokstav b og f er ment som en klargjøring. Det som fremkommer av definisjonen til tilbydere av virksomhetstjenester kan også være oppgaver som er naturlig et regnskapsførerselskap utfører. Til eksempel opprette selskaper for tredjeperson jf. § 2 første ledd bokstav j nr. 1. Hvis autoriserte regnskapsførere eller regnskapsførerselskap driver med den type rådgiving som faller under virksomhetsbegrepet, så er det klart at de er omfattet av hvitvaskingsloven (Informant fra Finanstilsynet).

Hvis en autorisert regnskapsfører kun utøver den type virksomhetstjenester som står i hvitvaskingsloven § 2 bokstav j, er de rapporteringspliktige etter § 4 andre ledd bokstav f og ikke direkte av andre ledd bokstav b. Når en regnskapsfører er styreleder som nevnt i § 2 bokstav j sitter man i selskapet som styrerepresentant og ikke som regnskapsfører. Det kan også tenkes at vedkommende fører regnskapet for selskapet og da kan man egentlig si at den personen har dobbel rapporteringsplikt. En regnskapsfører kan bli rapporteringspliktig både som autorisert regnskapsfører

og tilbyder av virksomhetstjenester, hvis det føres regnskap for et annet selskap og i tillegg selges virksomhetstjenester til det selskapet (Informant fra Økokrim).

Finanstilsynet påpeker at en person som driver med virksomhetstjenester skal ha en autorisasjon som virksomhetstilbyder. Dette er en relativt ny autorisasjon som kom i 2018 og er en autorisasjon som blir gitt av Finanstilsynet.

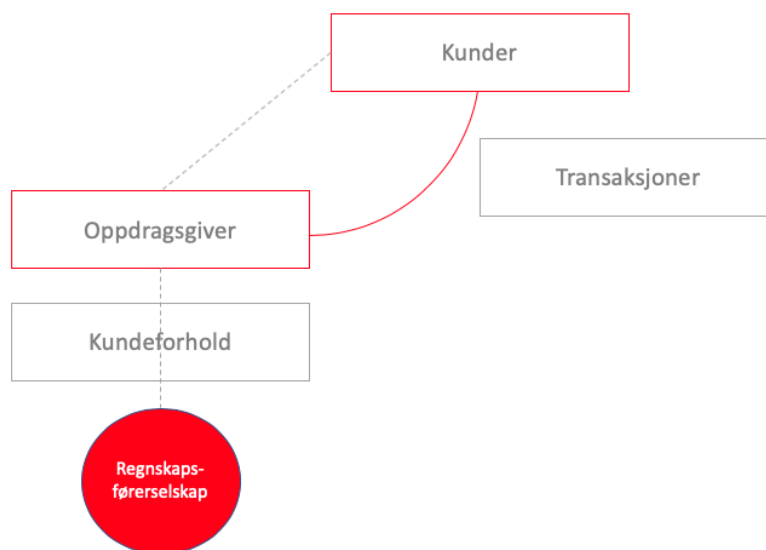
4.2. Regnskapsføreres undersøkelsesplikt - hvitvaskingsloven § 25

Videre vil vi ta for oss delspørsmål to, hvilken undersøkelsesplikt har regnskapsførere etter hvitvaskingsloven (2018) § 25 og hvordan skal dette forstås i praksis. Undersøkelsesplikten består av flere vilkår. I kapittel 4.1 har vi redegjort for når regnskapsførere er rapporteringspliktige, som er det første vilkåret for at undersøkelsesplikten skal inntre etter hvitvaskingsloven (2018) § 25 første ledd. Videre har vi drøftet hva som ligger i de andre vilkårene, herunder indikasjonskravet, forholdskravet og krav om tilknytning til hvitvasking. Til slutt går vi inn på noen praktiske eksempler og hva som ligger i "nærmere undersøkelser".

Slik fremkommer undersøkelsesplikten i hvitvaskingsloven (2018) § 25 første ledd: "Dersom rapporteringspliktige avdekker forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering, skal det foretas nærmere undersøkelser." Det fremkommer også av Standard for god regnskapsføringsskikk GRFS (2017) punkt 5.4 at regnskapsførere har undersøkelsesplikt.

I intervjuet med Damslora fra Økokrim forklarer han at alt som gjøres for å avklare midlenes opprinnelse og hvem som er kunden er en del av undersøkelsesplikten. Han presiserer at det alltid har vært en lang diskusjon om hvor omfattende undersøkelsesplikten er. Høylye fra Regnskap Norge sier at alle forhold som er av uvanlig karakter skal undersøkes nærmere. En regnskapsfører skal reagere når det fremkommer noe som er uvanlig for kunden eller virksomheten, og følge det opp.

Det er essensielt for regnskapsfører å vite hvor undersøkelsesplikten inntreffer. Max Gudmundsen fra PwC mener at det kan være krevende for regnskapsførere å forstå hvor de skal se etter hvitvasking. Under intervjuet viste han til en modell han har utarbeidet som tydeliggjør dette. Modellen viser at regnskapsførere har et kundeforhold til sine oppdragsgivere, og oppdragsgiverne har igjen kunder. Det regnskapsføreren må være bevisst på er transaksjonene mellom oppdragsgiver og oppdragivers kunder, markert med en rød linje. Det er disse transaksjonene som i utgangspunktet er relevant for pliktene etter hvitvaskingsloven. Med tilpasning til dagens lov vil “transaksjoner” kunne byttes ut med “forhold”.

Figur 3 - Regnskapsførerens rolle. Et utdrag av modellen, utarbeidet av Max Gudmundsen fra PwC, hele modellen er vedlagt (Vedlegg 4).

4.2.1. Indikasjonskravet

I hvitvaskingsloven (2009) var det “mistanke” som skulle utløse undersøkelsesplikten til de rapporteringspliktige. Det presiseres i Ot prp. nr. 3 (2008-2009) pkt. 5.2.3.7 at en lav terskel skulle legges til grunn og enhver mistanke ville utløse plikten til å undersøke nærmere. I hvitvaskingsloven (2018) er ordet “mistanke” byttet ut med formuleringen “kan indikere”. Utvalget begrunner endringen med at det har vist seg å være språklig uheldig å benytte ordet “mistanke”, formuleringen kan ført til en høyere terskel enn det som var tiltenkt (NOU 2016: 27, 2016, s. 112).

Omformuleringen er ment som en presisering og for å gjøre paragrafen tydeligere. Det har ikke vært en intensjon å senke terskelen for utløsning av undersøkelsesplikten, siden det er lav terskel etter både gammel og ny loven (Rørholt, 2019, note 102). I andre delutredning presiserer utvalget at undersøkelsesplikten bør inntre når den rapporteringspliktige finner forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking og eksemplifiserer at avvik fra normal kundeferd i praksis vil være nok til å utløse undersøkelsesplikten (NOU 2016: 27, 2016, s. 112). Hvitvaskingsansvarlig i bedrift X har ikke en oppfatning av at endringen innebærer noen realitetsendring for regnskapsførerforetak. Høylye fra Regnskap Norge syns indikasjonsbegrepet i den nye loven er mer objektiv i form av at regnskapsførers egne vurderinger blir viktigere i undersøkelsesplikten.

Både Damslor fra Økokrim og hvitvaskingsansvarlig i bedrift X er tydelige på at terskelen for å utføre undersøkelser skal være veldig lav og at det skal lite til før det skal gjøres undersøkelser. Gudmundsen fra PwC presiserer at formålet med endringen er å beskrive terskelen på en korrekt måte. «Har mistanke om» har ikke gitt rapporteringspliktige noe veiledning knyttet til når terskelen trer inn. Gudmundsen sier at det i kommentarutgaver og rundskriv til den forrige hvitvaskingsloven har fremgått at terskelen for undersøkelse skal være lav. Mistankebegrepet ble ofte oppfattet som en mer kvalifisert grunn til å starte undersøkelse enn det som var ønsket (Informant fra Økokrim). Damslor i Økokrim legger til at han ikke tror dette vil slå vesentlig ut og at lovutvalget heller ikke har tenkt at det skulle gjøre det.

Ved å endre ordbruken fra “mistanke” til “kan indikere” ble det også et tydeligere skille mellom undersøkelsesplikten og rapporteringsplikten. Utvalget mener det vil være naturlig at terskelen for rapportering er noe høyere enn terskelen for undersøkelse (NOU 2016: 27, 2016, s. 112). Det er “mistanke” som er utløsende for rapporteringsplikten i hvitvaskingsloven (2018) § 26. Dette blir det nærmere redegjort om i kapittel 4.3.

4.2.2. Forhold og transaksjon

Undersøkelsesplikten i hvitvaskingsloven av 2009 var i all hovedsak bygget rundt begrepet transaksjon, som var et vilkår for at plikten skulle inntre. I hvitvaskingsloven (2018) er transaksjonsbegrepet i § 25 første ledd byttet ut med et forholdskrav. Transaksjonsbegrepet blir fortsatt anvendt i hvitvaskingsloven (2018) § 25 andre ledd. Det blir derfor redegjort for hva som ligger i begrepene transaksjon og forhold, og bakgrunnen for endringen. Videre tar vi for oss de forhold og transaksjoner som alltid skal utløse undersøkelsesplikten.

Omformuleringen fra transaksjoner til forhold skal bedre reflektere forventningene til når undersøkelser skal iverksettes. Det er ikke lenger bare transaksjoner som skal utløse undersøkelsesplikt, men også forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking. Det fremkommer av lovforarbeidene at dette er en utvidelse av undersøkelsesplikten (Finansdepartementet, 2017, s. 8).

Det fremkommer ingen definisjon av forhold i hvitvaskingsloven. Det er beskrevet i lovkommentaren at avvikene ikke lenger må være knyttet til en enkeltstående transaksjon. Får den rapporteringspliktige mistanke om at kundens midler stammer fra en straffbar handling, uten at det foretas en transaksjon, er det likevel et forhold. Et annet eksempel på forhold er avvikende kundeferd (Rørhold, 2018, note 102). Hvitvaskingsansvarlig i bedrift X beskriver også at forhold kan være avvik i virksomheten til kunden som ikke er i overensstemmelse med regnskapsførers oppfatning av kundeforholdets formål og art. Alle forhold som kan indikere at noe er galt i kundens virksomhet, er tilstrekkelig for at det skal gjennomføres undersøkelser (Informant fra Økokrim). Både Damslora i Økokrim og hvitvaskingsansvarlig i bedrift X sier at hvis kunden stiller seg kritisk til regnskapsførere sine undersøkelser kan også dette være et eksempel på forhold som skal undersøkes nærmere.

Transaksjon er definert slik i hvitvaskingsloven (2018) § 2 første ledd bokstav d “enhver overføring, formidling, ombytting eller plassering av formuesgoder”. Dette er en videreføring av definisjonen på transaksjon som var i hvitvaskingsloven (2009) § 2 som igjen er en identisk i hvitvaskingsloven (2003). Vi må derfor helt tilbake til forarbeidene til hvitvaskingsloven (2003) for å finne ut hva som er ment med transaksjonsbegrepet. Opplistingen i definisjonen av transaksjoner er ikke ment å være uttømmende og begrepet skal tolkes vidt (Finansdepartementet, 2003, s. 103).

Både Gudmundsen fra PwC og Damslora fra Økokrim trekker fram at den utvidede tolkningen av transaksjonsbegrepet begrenset hva lovgiver tidligere ønsket å fange opp av undersøkelsesplikten. Tidligere kunne en regnskapsfører si at det ikke går transaksjoner gjennom regnskapsførerens virksomhet, fordi regnskapsføreren bare går gjennom et regnskap og ser på dokumentasjonen. Damslora presiserer at det ikke var riktig tolkning av den tidligere undersøkelsesplikten. Endringen fra transaksjoner til forhold er gjort for å få frem at det ikke bare en ordinær transaksjon som utløser undersøkelsesplikten (Informant fra Økokrim).

Gudmundsen fra PwC sier det lovteknisk ikke er noen reell endring ved at transaksjoner er byttet ut med forhold i undersøkelsesplikten, men at endring gjør lovteksten tydeligere og mer tilpasset hele listen av rapporteringspliktige. Han begrunner det med at lovgiver har tatt inn over seg at ordet transaksjoner ikke var treffende nok for alle situasjoner regnskapspliktige står overfor. Gudmundsen refererer videre til kommentarutgaven av loven fra 2009, der det er beskrevet at det ikke bare er transaksjoner som er omfattet av transaksjonsbegrepet. I kommentarutgaven til hvitvaskingsloven (2009) blir det beskrevet at det skal legges til grunn en utvidet tolkning av transaksjonsbegrepet og omfattes av både fremtidige, aktuelle og foretatte transaksjoner. Eksempler på transaksjoner er innskudd, veksling av betalingsmidler, kjøp og salg av varer (Rørholt, 2018, note 2).

Finanstilsynet og Gudmundsen fra PwC påpeker at hvitvaskingsloven opprinnelig bare var for bankinstitusjoner. Listen over rapporteringspliktige har blitt lengre etter hvert som loven har blitt oppdatert i takt med samfunnsutviklingen (Informant fra PwC). Transaksjonsbegrepet kom inn i loven i forbindelse med banktransaksjoner. En transaksjon er nødvendigvis ikke alltid passende til alt en regnskapsfører kan avdekke i forhold til hvitvasking. Finanstilsynet påpeker at hvitvasking ofte ender opp i en transaksjon, men at begrepet "transaksjon" kan være litt snevert, dermed kan "forhold" være bedre beskrivende (Informant fra Finanstilsynet). Formuleringen er nå mer tilpasset og lettere for regnskapsførere å relatere seg til (Informant fra PwC).

Høylye fra Regnskap Norge presiserer at det ikke lenger bare transaksjoner som er omfattet av undersøkelsesplikten, men også forhold som skjer i virksomheten til kunden som kan fremstå som mistenkelig i seg selv. Hvitvaskingsansvarlig i bedrift X ser også på endringen som en reell skjerpelse av regnskapsførers undersøkelsesplikt. Som regnskapsførerforetak vil utfordringen bli å finne ut hva som er den utløsende faktoren (Informant bedrift X).

De forhold og transaksjoner som alltid utløser undersøkelsesplikten fremkommer av hvitvaskingsloven (2018) § 25 andre ledd. Utvalget ønsket at det fremkom av loven noen eksempler på forhold som utløser undersøkelsesplikt. Dette var tidligere regulert i hvitvaskingsforskriften (2009) § 12 (Finansdepartementet, 2017, s. 101). Hvitvaskingsloven (2018) § 25 andre ledd er til dels en videreføring av hvitvaskingsforskriften (2009) § 12, men omfatter mer. Det er nå også gitt eksempler på forhold og ikke bare konkrete transaksjoner i bestemmelsen (NOU 2016: 27, 2016, s. 114). En vesentlig endring fra tidligere forskriften til hvitvaskingsloven § 25 andre ledd er at det tidligere sto "kan utløse undersøkelsesplikt", nå er dette transaksjoner som alltid skal undersøkes nærmere (Informant fra Økokrim). Siden transaksjoner utgjør en stor del av det som alltid skal undersøkes jf.

hvitvaskingsloven (2018) § 26 andre ledd, tolker vi det slik at dette må inngå i begrepet forhold i samme paragrafs første ledd.

4.2.2.1. Forhold som alltid utløser undersøkelsesplikt

Første forhold som fremkommer av § 25 andre ledd er avvik fra kjennskap til kunden. Avvikene trenger ikke være knyttet til én enkel transaksjon, men gjerne et transaksjonsmønster som har endret seg (NOU 2016: 27, 2016, s. 27). Eksempler på avvikende forhold som utløser undersøkelsesplikten kan være atferd som ikke er normal sammenlignet med hvordan den rapporteringspliktige kjenner kunden og bedriftens art (NOU 2016: 27, 2016, s. 112).

Neste forhold som fremkommer av § 25 andre ledd er avvik i kundeforholdets formål og tilsiktede art. Rapporteringspliktige må vurdere informasjonen om kundeforholdets formål og tilsiktede art, ved å innhente nødvendig informasjon om hensikten eller bakgrunnen for kundeforholdet, midlens opprinnelse, hvem kunden skal handle med og forventet transaksjonsmønster. Dette vil være helt avgjørende og utgangspunkt for den rapporteringspliktiges løpende oppfølging av kunden (NOU 2016:27, 2016, s. 85).

4.2.2.2. Transaksjoner som alltid utløser undersøkelsesplikt

I hvitvaskingsloven (2018) § 25 andre ledd bokstav a står det "transaksjoner synes å mangle et legitimt formål". I tilfeller pengebeløp tilsynelatende går frem og tilbake mellom to konti eller mellom to institusjoner er eksempel på slike transaksjoner. Et annet tilfelle av slike transaksjoner er der en større sum splittes opp i mindre summer og samles igjen på en ny konto (Finansdepartementet, 2008, s. 98). Dette er praktiske eksempler på transaksjoner som regnskapsførere kan avdekke gjennom bokføring.

Transaksjoner som er usedvanlig store eller komplekse, og uvanlig ut fra kundens kjente forretningsmessige eller personlige mønster av transaksjoner skal undersøkes nærmere jf. § 25 andre ledd bokstav b og c. Dersom en rapporteringspliktig oppdager at det har kommet inn et større pengebeløp på konto som ikke samsvarer med kundens tidligere mønster, skal dette undersøkes nærmere (NOU 2016:27, 2016, s. 112). Når regnskapsføreren har foretatt undersøkelsen og mottatt bilag på denne transaksjonen kan det vise seg at midlene stammer fra salg av forretningslokaler. Er dette salget en realitet har regnskapsfører avklart at det ikke er noe mistenkelig med denne transaksjonen og det inntrenger ingen rapporteringsplikt.

Foretas det transaksjoner til eller fra person i et land eller område som ikke har tilfredsstillende tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, jf. § 25 andre ledd bokstav d inntre undersøkelsesplikten. Dette momentet blir også nevnt som en indikasjon på høy risiko for hvitvasking i hvitvaskingsforskriften (2018) § 4-9 første ledd bokstav c. Transaksjoner som på annen måte har uvanlig karakter, jf. § 25 andre ledd bokstav e, er for eksempel store kontanttransaksjoner, ekstraordinære innbetalinger av lån og ugrunnet valutaveksling (Finansdepartementet, 2008, s. 98).

4.2.3. Krav om tilknytning til hvitvasking

Et vilkår for undersøkelsesplikten er “midler har tilknytning til hvitvasking”. Lovforarbeidene til hvitvaskingsloven (2018) har ikke presisert hva som ligger til grunn for kravet om tilknytningen til hvitvasking. Tilknytningskravet er et logisk krav til årsakssammenheng (Rui, 2012 s. 336). Det er derfor et krav at det må være en forbindelse mellom midlene og hvitvaskingen for å utløse undersøkelsesplikten.

Midler blir omtalt som “money” og “property” i EUs fjerde direktiv (EU, 2015, s. 2-3). Det innebærer at penger og formuesgoder er å anse som midler. Formuesgoder kan være eiendeler av enhver art, enten det er løsøre eller fast eiendom, materielle eller immaterielle eiendeler. Formuesgoder kan også være juridiske dokumenter eller instrumenter i enhver form, som kan brukes som bevis på eierskap eller rettighet på eiendel (EU, 2015, s. 13). Midler kan bestå av mer enn penger, noe regnskapsførere må ta til betraktning i undersøkelsesfasen.

De overnevnte midlene kan også være utbytte fra en straffbar handling som er vilkår for hvitvasking. Når midlene er utbytte fra en straffbar handling og dette blir hvitvasket er tilknytningskravet oppfylt. Videre vil vi gi noen eksempler på hvitvasking som regnskapsfører kan avdekke i sitt arbeid. Overføring av penger fra underslag er hvitvasking, i slike tilfeller deles ofte utbytte opp og fordeles på en rekke konti for å skjule eller tilsløres hvor utbytte stammer fra. Utbytte fra straffbare handlinger kan også blandes inn i ellers lovlige virksomheter, som betalinger av fiktive salg av tjenester eller varer, eller ved å dekke virksomhetens kostnader (Riksadvokaten, 2018, s. 10 -11).

I Ot.prp. nr. 3 (2008) fremkommer det at undersøkelsesplikten ikke blir utløst ved en mistanke om at det foreligger en straffbar handling (Finansdepartementet, 2008, s. 98). Siden “mistanke” er byttet ut med “indikerer” i hvitvaskingsloven (2018), vil heller ikke en indikasjon på at det foreligger en straffbar handling utløse undersøkelsesplikten. Høytlie fra Regnskap Norge påpeker at det kan være utfordrende for regnskapsførere å skille mellom hva som er hvitvasking og hva som er primærforbrytelse. Den

straffbare handlingen utbyttet stammer fra blir ofte kalt primærforbrytelse (Riksadvokaten, 2018, s. 2). Sparte utgifter oppnådd ved lovbrudd kan anses som utbytte. Eksempler på dette er sparte utgifter ved avgifts- og skatteunndragelser (Riksadvokaten, 2018, s. 3). Hvis regnskapsføreren ikke ser det blir gjort noe konkret for å skjule dette utbyttet er det ikke tale om hvitvasking, men kun en primærforbrytelse. I et slikt tilfellet er ikke tilknytningskravet oppfylt, fordi midlene ikke er tilknyttet hvitvasking. Oppdager regnskapsfører en primærforbrytelse har vedkommende adgang til å underrette politiet om dette, det blir nærmere omtalt under rapporteringsplikten i delkapittel 4.3.2.

Det er ikke et krav om at rapporteringspliktige skaffer seg inngående juridisk kunnskap om hva som ligger bak definisjonen av hvitvasking, og det er heller ikke et krav om å konkretisere hvilken type lovbrudd midlene stammer fra. Som tidligere nevnt er det ment at terskelen for å undersøke skal være lav. Ved praktisering av hvitvaskingsloven kan rapporteringspliktige dermed legge til grunn at hvitvasking er all befatning av midler som er utbytte av en straffbar handling (NOU 2016:27, 2016, s. 28). Hvitvaskingsansvarlig i bedrift X påpeker at det ikke er meningen at regnskapsførere som rapporteringspliktige skal avgjøre et skyldspørsmål i forhold til straffeloven.

4.2.4. Praktiske eksempler på undersøkelser

I tillegg til eksemplene som fremkommer av hvitvaskingsloven § 25 andre ledd refererer flere av våre informanter til en liste over forhold som omfattes av undersøkelsesplikten. Denne listen er laget av Nasjonalt tverretatlig analyse- og etterretningssenter (NTAES) og er unntatt offentligheten. Vi vil derfor ikke gå nærmere inn på eksempler fra den. Informantene har likevel gitt oss noen eksempler som er basert på deres erfaringer og kunnskap.

En regnskapsfører følger selskapet over tid og kjenner dermed ofte kundene bedre enn andre rapporteringspliktige. Dette vil føre til at regnskapsføreren etter hvert vil vite hvordan man eventuelt kan hvitvaske i den bransjen kundene opererer i. Det gir regnskapsførere et bedre utgangspunkt enn andre rapporteringspliktige for å se endringer (Informant fra Økokrim). Verken Økokrim eller Finanstilsynet har satt en klar grense for når undersøkelsesplikten inntreffer, fordi vurderingen skal være skjønnsmessig i hvert enkelt forhold. Damslora sier det er vesentlighet og risiko som påvirker undersøkelsesplikten.

Får regnskapsførere indikasjon på fiktive fakturaer i kundenes virksomhet, er det et eksempel som må undersøkes nærmere. I slike tilfeller kan kundene til regnskapsførere fakturere noe som ikke gjelder

reell leveranse (Informant fra bedrift X). Hvis det generelt er vanskelig å se om inntekten skyldes et reelt salg av varer og tjenester utløses undersøkelsesplikten (Informant fra PwC). Kontantbaserte virksomheter og transaksjoner er noe som alltid skal påkalle aktsomhet. Hvis det er uvanlig høy bruttofortjeneste i kontantbaserte virksomheter kan dette være en indikasjon på mistenkelige forhold (Informant fra bedrift X).

Damslora fra Økokrim trekker fram et eksempel der forhold fremstår som utjenlig og rart for selskapet. Det kan være at de ikke gir opplysninger som blir etterspurt og at kunden vanskeliggjør kundekontroll. Damslora viser til et mer konkret eksempel på forhold som må undersøkes nærmere der en kunde har betalt en regning til et russisk selskap som er registrert på Cayman Island. Hvis kunden ikke gir en god forklaring på regningen er det et "forhold" etter lovens forstand (Informant fra Økokrim)

Høylye fra Regnskap Norge kom med et konkret eksempel på hva som kan "indikerer at midler har tilknytning til hvitvasking". En regnskapsfører fører regnskap for en restaurant som har svært høy omsetning. Så er regnskapsføreren hos kunden i flere private sammenhenger og observerer at det er få kunder, men vet fra bokføringen at det er god omsetning i restauranten. En god omsetning bør stå i forhold til innkjøpet av råvarer tilknyttet virksomheten og som regnskapsfører bør en kanskje se nærmere på avansen (Informant fra Regnskap Norge). En observant regnskapsfører vil kunne oppdage dette og starte en nærmere undersøkelse.

4.2.5. Nærmere undersøkelser

Etter hvitvaskingsloven (2018) § 25 første ledd "skal det foretas nærmere undersøkelser". Dette må forstås slik at regnskapsfører i første omgang selv skal gjøre undersøkelsene, så langt det lar seg gjøre. Bestemmelsen angir ikke hvilke undersøkelser som skal foretas på dette stadiet (Tilsynsrådet for advokatvirksomhet, 2018 s. 41).

De oppdragsansvarlige har ansvar for at oppdragene blir gjennomført i henhold til lovgivningen. Alle som er involvert i et oppdrag, enten de er autoriserte eller uautoriserte regnskapsførere, skal være i stand til å fange opp de forhold som krever nærmere undersøkelse. Det er regnskapsfører som arbeider med den daglige bokføringen, gjennomfører betalingsoppdrag eller skal kjøre lønn, som har best forutsetning for å avdekke slike forhold. Det er de som er i interaksjon med kunden og som må reagere når noe ikke stemmer. Videre skal oppdragsansvarlig involveres, som videre vil gå til

hvitvaskingsansvarlig. Det skal så gjennomføres undersøkelser for å avklare om mistanken må rapporteres eller ikke (Informant fra Regnskap Norge).

Undersøkelser som kreves vil være avhengig av hvilken indikasjon det gjelder, regnskapsførere må undersøke om det kan være forhold som skal rapporteres. Dette vil være situasjonsbasert (Informant fra Finanstilsynet). Damslora fra Økokrim mener undersøkelsesplikten innebærer at regnskapsførere må forstå hvem som er reelle rettighetshaver, samt forstå kontroll og beslutningsstrukturen bakover i selskapet. Det kreves flere undersøkelser når risikoen og trusselen for hvitvasking er høy.

Hvilke undersøkelser som kreves er ikke definert av lovgiver, dette er for å gi rom for vurdering for den enkelte rapporteringspliktig om hvordan man ønsker å henvende seg til kunden. Den klassiske undersøkelsesmetoden er å se etter avvik mellom tidligere informasjonen om kunde og den nye informasjonen regnskapsføreren har fått. Det vil si at det er en slags intern undersøkelse i første omgang, for å så gjennomføre en ekstern undersøkelse ved å henvende seg direkte til kunden (Informant fra PwC).

En intern undersøkelse kan for eksempel være å undersøke den dokumentasjonen man har fått. Regnskapsførere kan se bevisste handlingsmønstre hos oppdragsgivere, ved at det for eksempel blir overført penger til private kontoer, som eksempelvis er markert med skatteunndragelse. I slike tilfeller trenger ikke regnskapsføreren alltid kontakte kunden, men kan rapportere direkte til Økokrim (Informant fra PwC).

Ved ekstern undersøkelse kan regnskapsføreren henvende seg direkte til oppdragsgiver. En regnskapsfører plikter etter GRFS punkt 5.1 å utføre oppdraget sitt "i samsvar med oppdragsavtalen og krav gitt i eller i medhold av lov". Det fremkommer videre i GRFS punkt 5.3 at dersom det i oppdragsutførelsen oppdages brudd på oppdragsavtalen eller krav gitt i eller i medhold av lov, skal regnskapsføreren ta bruddene opp med oppdragsgiver. Det vil dermed være naturlig for regnskapsføreren å ta kontakt med kunden hvis det er noe som er gjort feil, for eksempel en faktura som er ført feil. Henvendelsen til kunden for å påpeke feilen, vil være en undersøkelse i seg selv. Det kan være mulig at den responsen regnskapsfører får, avslører om det er gjort noe illegalt eller ikke (Informant fra PwC). Det kan være utfordrende for et kundeforhold at regnskapsfører er mistenkelig, og det å grave dypere og be om forklaring og dokumentasjon er ikke en lett jobb (Informant fra Bedrift X).

Grunnet taushetsplikten har ikke regnskapsfører anledning å avsløre at det er iverksatt tiltak etter hvitvaskingsloven (2018) §§ 25 og 26. Fordelen med å være regnskapsfører er at det er naturlig for regnskapsførere å stille spørsmål om transaksjoner. Ofte vil den beste måten å avdekke om en mistanke er reell eller ikke, være å henvende seg direkte til kunden (Informant fra PwC).

4.3. Regnskapsføreres rapporteringsplikt - hvitvaskingslovens § 26

Videre skal vi drøfte delspørsmål 3, hvilken rapporteringsplikt regnskapsførere har etter hvitvaskingsloven (2018) § 26 og hvilken praktisk betydning plikten har. Når en undersøkelse etter hvitvaskingsloven (2018) § 25 er gjennomført, er neste stadiet for en rapporteringspliktig å rapportere hvis det er mistanke om hvitvasking.

Det fremkommer av Standard for god regnskapsføringsskikk GRFS (2017) punkt 5.4 at regnskapsførere har rapporteringsplikt. I dette kapitlet blir det redegjort nærmere for regnskapsføreres rapporteringsplikt som er regulert i hvitvaskingsloven. Plikten fremkommer i hvitvaskingsloven (2018) § 26 første ledd: "Dersom det etter nærmere undersøkelser er forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering, skal rapporteringspliktige oversende opplysninger til Økokrim om forholdene." Oppdager regnskapsførere mistenkelig forhold som de etter nærmere undersøkelse ikke er komfortable med, så er de pliktige å sende disse opplysningene til Økokrim (Informant fra bedrift X). Vi starter med å drøfte hva som ligger i mistankekravet, og videre har vi praktiske eksempler på hva som skal rapporteres og hvordan rapporteringen gjennomføres. Til slutt har vi sett på årsaker til lav rapportering og tiltak for å øke rapporteringer fra regnskapsførere.

4.3.1. Mistankekravet

Det fremkommer i artikkel 33 i EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv at dersom det er mistanke om at midler er utbytte av en straffbar handling, utløses rapporteringsplikten (NOU 2016: 27, 2016, s. 110). Mistanketerskelen er lav og det skal rapporteres dersom den rapporteringspliktige "vet, mistenker eller har rimelig grunn til å mistenke at midler har tilknytning til hvitvasking" (EU, 2015, s. 27).

I hvitvaskingsloven (2018) § 26 er begrepet mistanke videreført. Damslor fra Økokrim syns det kan fremstå som uheldig at mistankebegrepet ikke ble fjernet helt, når begrepet ble tatt bort fra undersøkelsesplikten i hvitvaskingsloven (2018) § 25. Det var et poeng i diskusjonen i lovutvalget at det skulle noe mer til for å gjennomføre rapportering enn undersøkelse. På den andre siden ønsket de

å ikke gjøre store materielle forskjeller, men lovutvalget drøftet og kom frem til at det skulle være et lavere innslagspunkt for undersøkelsesplikten enn for rapporteringsplikten. Det skal være et litt mer kvalifisert forhold for å rapportere (Informant fra Økokrim).

Terskelen for mistanke krever ingen sannsynlighetsovervekt. Generell risiko, vage holdepunkter eller en magesfølelse er likevel ikke tilstrekkelig for å utløse rapporteringsplikten. Det må foreligge visse objektive holdepunkter for at mistankekravet er oppfylt. I praksis vil avvik fra normal kundeatferd, der undersøkelser ikke resulterer i forklaring, føre til mistanke (NOU 2016: 27, 2016, s. 114-115). Damslorå fra Økokrim ga eksempel på at objektivt holdepunkt i denne sammenheng kan være at en kunde vanskeliggjør eller motsetter seg undersøkelsen eller gir en forklaring som regnskapsfører vurderer som uriktig. Gudmundsen fra PwC presiserer at regnskapsførere ikke trenger å være 100% sikker på at det har skjedd hvitvasking for at mistankekravet er oppfylt (Informant fra PwC).

Både Gudmundsen i PwC og Damslorå i Økokrim sier at regnskapsførere har tilsvarende rapporteringsplikt som etter den gamle hvitvaskingsloven. Rapporteringsplikten bygger fortsatt på mistankebegrepet og på de undersøkelser som regnskapsføreren har gjort i forbindelse med undersøkelsesplikten (Informant fra PwC).

4.3.2. Praktiske eksempler på hva som skal rapporteres

Dersom regnskapsførere opplever at det er forhold som ikke er avklart etter gjennomført undersøkelse, skal det rapporteres etter hvitvaskingsloven (2018) § 26. Det kan være at undersøkelsen gjør at det fortsatt er usikkerhet rundt midlenes opprinnelse eller at regnskapsføreren ikke får svar på hvorfor selskapet har betalt en regningene. Får regnskapsføreren en oppfatning av at kunden er motvillig til å levere fra seg informasjon kan det være grunn til å gjennomføre rapportering. Da har regnskapsføreren ikke fått avkreftet indikasjonen, men styrket vurderingen på at det er noe som ikke er som det skal være (Informant fra Økokrim). I de tilfeller regnskapsfører har undersøkt forhold nærmere ved å innhente ytterligere dokumentasjon for å underbygge en transaksjon eller hvor pengene kommer fra og det ikke har avkreftet indikasjonen, treer rapporteringsplikten inn (Informant fra bedrift X).

Lån i selskapet som gjøres opp på en slik måte at det er usikkert hvor midlene kommer fra eller bakgrunnen for midlene, kan være et eksempel på forhold som skal rapporteres til Økokrim. Et annet eksempel er finansiering av selskap der oppkjøpet gjør det vanskelig å avklare hvem som egentlig står

bak eierskapet. Utenlandske aktører kan kjøpe seg inn i norske selskaper og bakgrunnen til hvorfor disse aktørene ønsker å kjøpe seg inn kan være vanskelig å se. Dersom det oppdages transaksjoner gjennom selskapet som oppleves å ikke være realitet i skal regnskapsførere rapportere dette til Økokrim. Til eksempel at det bare er en gjennomstrømning av transaksjoner gjennom norske selskaper (Informant fra Økokrim).

En indikasjon for regnskapsfører kan være hvis han oppdager et normalt stort varelager som plutselig blir redusert ved årsoppgjør hos en kunde. De fakturerte kjøpene eller salgene harmonerer ikke med bedriftens lagerplass eller lagringsutgifter. Forsikringsverdien står heller ikke i forhold til verdien på varelageret. Det kan for eksempel være bokført kr 100 000 på varelager og dette er forsikret til kr 2 000 000 noe som kan antyde et forsøk på forsikringssvindel. Først vil dette indikere undersøkelser og hvis det stemmer, er det et forhold som er rapporteringspliktig (Informant fra PwC).

Høylye fra Regnskap Norge er sikker på at noe av innrapporteringen til Økokrim omhandler primærforbrytelser. Det er mistanke om hvitvasking som skal rapporteres etter plikten i hvitvaskingsloven (2018) § 26. Primærforbrytelser er egentlig ikke regulert i hvitvaskingsregelverket. Regnskapsfører kan se at det med stor sannsynlighet er svart omsetning, uten at midlene bak kommer regnskapsføreren til kjenne. Regnskapsfører kan eksempelvis se at det er svak omsetning på salg av en vare, men likevel går virksomheten rundt. Ofte ønsker da regnskapsførere å gi innspill til offentlige myndigheter slik at de kan kontrollere videre. Regnskap Norge sier at i slike tilfeller bør regnskapsførere sende MT-melding, så kan Økokrim eventuelt ta det videre til skatteetaten (Informant fra Regnskap Norge). En regnskapsfører har uansett mulighet til å sende inn en rapport via Altinn til politiet om det er "forhold som gir grunn til mistanke om at det er foretatt en straffbar handling", jf. regnskapsførerloven § 10 femte ledd (Finanstilsynet, 2017, s. 11).

EFE har mottatt en rapportering fra en regnskapsfører der det sto "kan ikke se den forretningsmessige hensikten med transaksjonene". Vedkommende som har skrevet denne rapporten har virkelig forstått hvordan regnskapsførere skal tenke. Regnskapsførere skal vurdere hva som er normal kundeferd og hva man ser i det konkrete tilfellet. Hvis spørsmålene ikke blir godt nok besvart ved gjennomføringen av undersøkelsen, kan det utløse rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven (2018) § 26 (Informant fra Økokrim).

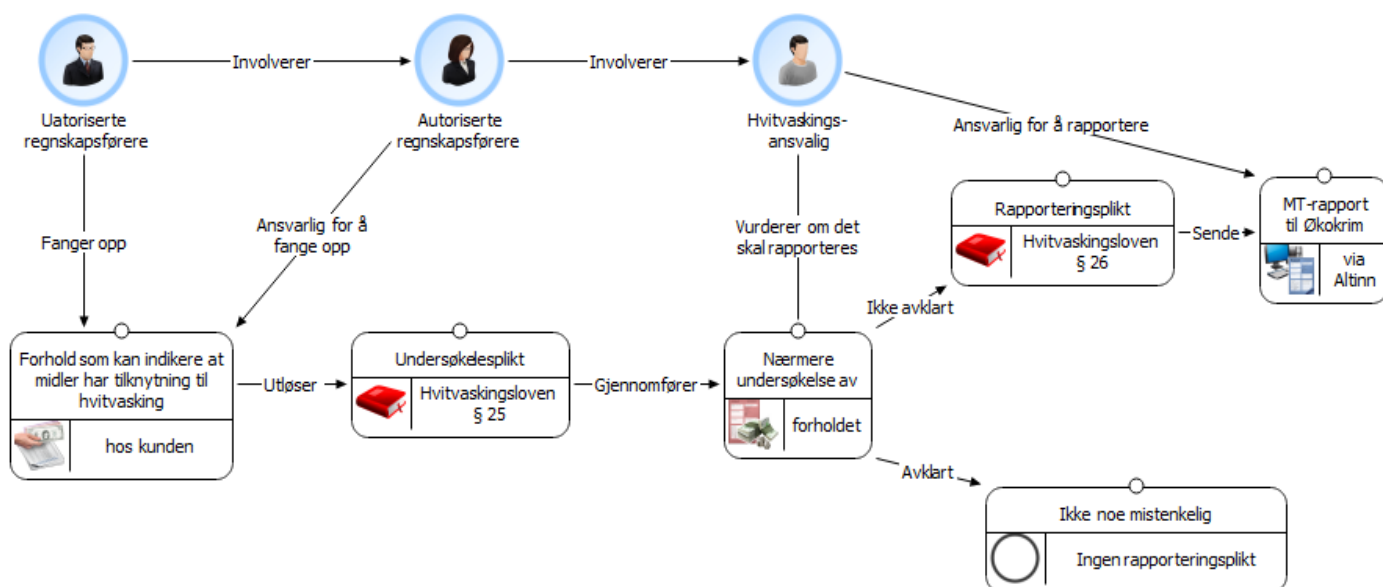

4.3.3. Gjennomføring av rapporteringene

Opplysningene “om de forhold som har medført mistanke”, skal inngå i MT-rapporten som sendes til Økokrim (NOU 2016: 27, 2016, s. 115). Regnskap Norge har lagt opp til at det er hvitvaskingsansvarlige som skal ta stilling til om det skal rapporteres til Økokrim. Hvis det er foretatt undersøkelser som er tilfredsstillende og forholdet er avklart skal det ikke rapporteres. Er det noe som fortsatt er uavklart så tilsier det innrapportering (Informant fra Regnskap Norge).

Det er hvitvaskingsansvarlig som har ansvaret for å sende inn MT-rapportene, jf. hvitvaskingsforskriften (2018) § 5-1 første ledd. I rapporten skal det opplyses om bakgrunnen for mistanken og hvilke undersøkelser som er gjort. Rapporten skal også inneholde opplysninger om kunden og eventuelle tredjepersoner. Gjelder forholdet en transaksjon, skal opplysninger om kontobevegelser, transaksjonens størrelse, hvorvidt transaksjonen er gjennomført, hvor midlene skal overføres og om midlenes opprinnelse (NOU 2016: 27, 2016, s. 115).

Rapporteringen skjer gjennom eget skjema i Altinn, og det fremgår av skjemaet hva slags informasjon som skal sendes inn. I hvitvaskingsforskriften (2009) fremkom det hva rapporten skulle inneholde, men siden skjemaet på Altinn er omfattende er ikke denne beskrivelsen i forskriften videreført (NOU 2016: 27, 2016, s. 115). I kapittel 4.2 har vi tatt for oss regnskapsførerens undersøkelsesplikt. Vi kom til at det var hensiktsmessig å illustrere regnskapsførerens undersøkelses- og rapporteringsplikt i en figur. Dette for å vise sammenhengene og hvem som er ansvarlig.

Figur 4 - Illustrasjon av undersøkelses- og rapporteringsplikten.

4.3.4. Årsaker til lav rapportering fra regnskapsførere

Antall rapporteringer til Økokrim fra regnskapsførere har vært lav, dette fremgår av Økokrim sin statistikk (vedlegg 1). Tallene for 2019 er heller ikke høye, per 04.04.2019 har Økokrim mottatt 14 rapporteringer fra regnskapsførere (Informant fra Økokrim). Hvitvaskingsansvarlig i bedrift X tror en årsak til lav rapportering kan være at regelverket er lite håndfast og vanskelig å praktisere. Høylye fra Regnskap Norge tror grunnen til lav rapportering er at bransjen fortsatt ikke tar innover seg hva som er mistenkelig. Det er nødvendigvis ikke så mange hvitvaskingsaker som regnskapsførere burde fange opp, men det kan være mange forhold som faller inn under mistenkelig i henhold til hvitvaskingsloven. Når regnskapsførere først står overfor en situasjon som de har reagert på, så tror Høylye at de fleste er flinke til å gjøre noe med det. Han er redd for at hovedutfordringen til regnskapsførere er å fange opp de impulsene som foreligger.

Det kan være at regnskapsførere har undersøkt forhold, men fått avkrefte at det er hvitvasking og at det er en grunn til at det er lav rapportering. Regnskapsførere kan ha undersøkt mer enn det de har rapportert til Økokrim. I slike tilfeller bør regnskapsførere dokumentere at de har undersøkt forhold som ikke gir grunnlag for rapportering. Det er viktig at regnskapsførselskapene har gode rutiner og retningslinjer i henhold til hvitvaskingslovgivningen (Informant fra Finanstilsynet).

På den ene siden håndterer regnskapsbransjen den seriøse delen av næringslivet. De som hvitvasker overholder gjerne ikke regnskaps- og bokføringspliktene og har av den grunn ingen rapporteringspliktig regnskapsfører å forholde seg til. Dette kan være en årsak til lavere rapportering hos regnskapsførere enn de andre rapporteringspliktige. På en annen side bør regnskapsfører være oppmerksom på at det kan være kriminelle som ser fordelene ved å benytte seg av en autorisert regnskapsfører. Det vil kunne bidra til at midlene fremstår som mer legitime (Informant fra Regnskap Norge).

Regnskapsføreres lave rapportering kan skyldes manglende kunnskap om hva og hvordan det skal rapporteres (Informant fra Økokrim). Den risikoen regnskapsførere har knyttet til hvitvasking er at de ikke har tilstrekkelig oppmerksomhet rettet mot pliktene etter hvitvaskingsloven (Justis og beredskapsdepartementet, 2018, s. 56). Det er fare for at regnskapsførere tenker mest på det bokføringsmessige. Slik som formalitetene ved kjøp og salgsbilag, samt avgifts- og skattemessige behandlingen. Det kan være at regnskapsførere ikke tenker på om forholdet til eksempel er relevant for kunden eller er av uvanlig art som burde vært fulgt opp etter pliktene i hvitvaskingsloven (Informant Regnskap Norge).

Regnskapsfører tenker godt om sine kunder, og det skal nok derfor en del til for å innrapportere en kunde. Hvis en regnskapsfører kjenner kunden sin godt er det en menneskelig utfordring å være profesjonell i den utførelsen (Informant Regnskap Norge). Regnskapsførere kan føle sterkere enn andre rapporteringspliktige at de angir sine klienter eller kunder ved å rapportere. Det har nok vært en større skepsis blant regnskapsførere for å rapportere enn hos andre rapporteringspliktige (Informant fra Økokrim).

4.3.5. Tiltak for å øke rapporteringene fra regnskapsførere

Tiltak for å øke rapporteringene fra regnskapsførere kan være opplæring og bevisstgjøring. Det er viktig at regnskapsførerselskaper har gode rutiner for opplæring av ansatte slik at de reagerer på forhold som kan være hvitvasking (Informant fra Finanstilsynet). Regnskapsførere bør tilegne seg kunnskap om hvordan hvitvasking kan skjules i regnskapet og hvordan selskapsstruktur kan misbrukes (Informant fra Økokrim). Regnskapsførerne må ha høyt kompetansenivå når det kommer til hvitvaskingsloven. De må være i stand til å identifisere hva som typisk er mistenksomt og hva som er indikasjoner på hvitvasking (Informant fra PwC).

Det å formidle ut hvilken type saker som skal rapporteres mener Regnskap Norge vil kunne bidra til økt rapportering. Regnskap Norge har prøvd å få eksempler på saker som er innrapportert til Økokrim som de synes treffer regelverket godt. Økokrim har sagt til Regnskap Norge at de ikke ønsket å gi eksempler på saker fordi de er redd det kan begrense omfanget eller sakene som blir innrapportert. Høylye fra Regnskap Norge ser utfordringen, men mener at det kanskje er bedre å få flere rapporteringer av viktigste typetilfellene som naturlig faller inn under regnskapsførerens arbeidsområde. Det er ikke noen tvil om at med de 61 innrapporteringene i 2018 så er det noe som glipper likevel (Informant fra Regnskap Norge).

Gudmundsen fra PwC tror den nye hvitvaskingsloven kan føre til endring i antall rapporteringer til Økokrim, med begrunnelse i økt fokus og sanksjoner. Autoriserte regnskapsførere og regnskapsførerselskaper kan bli ilagt overtredelsesgebyr på inntil 9 millioner kroner hvis de ikke overholder pliktene sine, jf. hvitvaskingsloven (2018) § 49 første ledd og fjerde ledd.

Damslora fra Økokrim tror ikke den nye loven alene vil føre til endring i rapporteringer. Damslora mener at endringen fra transaksjon til forhold i hvitvaskingsloven (2018) kan gjøre det lettere for

regnskapsførere å forstå loven. Det er overføring eller flyt av kriminelle verdier som skal fanges opp av regelverket uavhengig av måten det blir gjort på. Dette kan til eksempel skje gjennom kjøp/salg av aksjer, oppkjøp av selskapet eller på annen måte (Informant fra Økokrim).

Rundskrivet fra Finanstilsynet om hvitvaskingsloven (2009) har gitt regnskapsførerne en bedre forståelse for hva deres plikter egentlig går ut på (Informant fra PwC). Flere av de som er intervjuet gir uttrykk for at regnskapsførerbransjen har behov for et nytt rundskriv fra Finanstilsynet som er tilpasset den nye hvitvaskingsloven. Siden det ikke foreligger et nytt rundskriv skaper det unødvendig forvirring for regnskapsførere med hensyn til tilpasninger til den nye loven (Informant fra PwC). Regnskap Norge ønsker at Finanstilsynet kommer med konkrete eksempler i det nye rundskrivet slik at det blir lettere for regnskapsførere å forstå hva pliktene innebærer. Finanstilsynet har sagt de skal utarbeide et nytt rundskriv med retningslinjer for regnskapsførere tilpasset den nye loven, men det er enda ikke klart.

Eiendomsmeglere har økt rapporteringen sin de siste årene og dette har sammenheng med oppfølging og kunnskap. Både Finanstilsynet og Økokrim hadde tett oppfølging i forhold til eiendomsmeglere i 2015/2016. Det har også kommet noen dommer i 2014-2016 der eiendomsmeglere fikk store erstatningssøksmål mot seg fordi de ikke hadde fulgt opp loven slik de burde. Eiendomsmeglere har fått en helt annen forståelse for hvilken trussel dette utgjør for deres virksomhet. Fast eiendom er godt egnet til å skjule utbytte fra kriminalitet. Det er ikke helt sammenlignbart med regnskapsførere fordi de er ikke med på å flytte verdier på samme måte som eiendomsmeglere. Likevel kan regnskapsførere se de samme flyttingene av verdiene, bare at de ser det gjennom regnskapet og legitimasjonsdokumenter (Informant fra Økokrim). Vi mener Økokrim og Finanstilsynet også bør prioritere å følge opp regnskapsførere, fordi det kan føre til flere rapporteringer fra regnskapsførere. Oppfølgingen kan til eksempel gjøres ved å delta på fagseminarer for regnskapsførere og holde foredrag om den nye hvitvaskingsloven.

Systemutvikling er en nøkkelkomponent til økt rapportering fra regnskapsførere. Robotisering og kunstig intelligens i et lærende system kan kunne fange opp forhold som regnskapsførere må undersøke nærmere. Høylye fra Regnskap Norge syns de eksisterende systemene ikke er tilfredsstillende nok til å fange opp forhold og syns det er rart at det ikke er satset mer på dette tidligere. Høylye vet det arbeides med utvikling av et slikt system, men det er ikke utbredt foreløpig. Når slike system blir vanlig, vil bransjen ha en bedre mulighet til å følge opp hvitvaskingsregelverket. Fordeler med slike system vil være at de kan fange opp egne feil og helt andre typer feil, ikke bare mistenkelig forhold. Hvis systemene klarer å sammenstille informasjon mellom kundene, kan man få

et godt bilde av eventuelt hvitvasking blant kundeporteføljen. De største kjedene har flere 1000 kunder og de vil ha kunder som forholder seg til hverandre og det kan også gi informasjon om hvem som er reelle rettighetshavere (Informant fra Regnskap Norge).

5. Oppsummering og konklusjon

Dette kapittelet presenterer våre hovedfunn som svarer til vårt forskningsspørsmål. Formålet med bacheloroppgaven har vært å finne ut hva som er regnskapsføreres undersøkelses- og rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven. Oppsummeringen av funnene vil som i analysen deles opp etter de tre delspørsmålene.

5.1. Hvilke regnskapsførere er omfattet av loven?

Det fremkommer av hvitvaskingsloven § 4 andre ledd bokstav b, at autoriserte regnskapsførere og autoriserte regnskapsførerselskaper i utøvelsen av yrket er omfattet av loven. Regnskapsførere uten autorisasjon er ikke eksplisitt nevnt i loven. Uautoriserte regnskapsførere som enten jobber under regnskapsfører som har autorisasjon eller i et autorisert regnskapsførerselskap, vil under disse forholdene være omfattet av loven. Det finnes ikke noen tilfeller ved utøvelse av regnskapsførervirksomhet der autoriserte regnskapsførere er unntatt fra loven. Alle regnskapsførere som fører regnskap for eksterne er omfattet av hvitvaskingsloven.

Det er kun i utøvelsen av yrket at en regnskapsfører er omfattet, og dette vilkåret vil være avgjørende for vurdering om regnskapsførere er rapporteringspliktige. Regnskapsførere som ikke er i utøvelse av yrket omfattes ikke av hvitvaskingsloven. Eksempel på dette er en intern regnskapsfører som ikke vil være omfattet siden dette ikke er utøvelse av yrket som autorisert regnskapsfører. Et annet eksempel er hvor regnskapsførere arbeider i en annen virksomhet som ikke er rapporteringspliktig ved siden av å være regnskapsfører.

Regnskapsførere som tilbyr virksomhetstjenester ervervsmessig etter § 4 andre ledd bokstav b siste setning, vil være omfattet av loven på dette grunnlaget. Kravet er at dette tilbys ervervsmessig, noe som innebærer at oppdraget er til en tredjeperson, at oppdragene skjer i et visst omfang og hvor regnskapsføreren tar seg betalt for oppdraget. Dette medfører at i noen tilfeller vil regnskapsførere være dobbel rapporteringspliktig, både som autorisert regnskapsfører og tilbyder av virksomhetstjenester.

5.2. Hvilken undersøkelsesplikt har regnskapsførere?

Regnskapsførers undersøkelsesplikt fremkommer av hvitvaskingsloven (2018) § 25. I undersøkelsesplikten omfattes alt som gjøres for å avklare midlenes opprinnelse og hvem kunden er. Undersøkelsesplikten består av flere vilkår, når regnskapsførere vet hva vilkårene innebærer er det lettere å forstå undersøkelsesplikten.

Indikasjonskravet legger til grunn lav terskel for å utløse undersøkelsesplikten. Ethvert avvik fra normal kundeferd vil i praksis være tilstrekkelig for at undersøkelsesplikten inntreffer. I hvitvaskingsloven (2009) var begrepet “mistanke” benyttet, dette er nå byttet ut med “kan indikere”. Alle informantene har en felles oppfatning av endringen, de mener at endringen er for å presisere og tydeliggjøre lovteksten. Gjennom analysen av teori og dybdeintervjuene er vi kommet fram til at det ikke er noe reell endring i regnskapsførers undersøkelsesplikt av denne begrepsendringen. Endringen er ment for å gjøre det lettere for regnskapsfører å forstå når terskelen for undersøkelsesplikten inntreffer.

Endringen fra “transaksjoner” til “forhold” har informantene en mindre enstemmig forståelse av. Gudmundsen fra PwC mener at det i praksis ikke er en reell skjerpelse av kravene, da transaksjonsbegrepet i utgangspunktet var ment å tolkes vidt. Ordlyden er endret for å bedre beskrive hvor innslagspunktet for undersøkelse skal ligge. Høylye fra Regnskap Norge og hvitvaskingsansvarlig i bedrift X legger vekt på at dette er en utvidelse, fordi det ikke lenger bare er transaksjoner som er omfattet av undersøkelsesplikten, men også forhold. Slik vi har analysert lovkommentar og lovforarbeidene ser vi på endringen fra transaksjon til forhold som en utvidelse av regnskapsførers plikter. Det nye begrepet “forhold” gjør lovteksten mer tilpasset regnskapsførere og det kan nå være enklere for de å relatere seg til plikten. Til eksempel er forhold bedre beskrivende for avdekking av noe som ikke stemmer med bilag når regnskapsfører fører regnskap.

Tilknytningskravet innebærer at det må være en forbindelse mellom midlene og hvitvaskingen for at undersøkelsesplikten utløses. Regnskapsførere må være oppmerksomme på at midler kan være både penger og formuesgoder. Når midlene er utbytte fra en straffbar handling og dette blir hvitvasket er tilknytningskravet oppfylt. Ved praktisering av hvitvaskingsloven kan regnskapsførere legge til grunn at hvitvasking er all befatning av midler som er utbytte av en straffbar handling.

En regnskapsfører følger ofte kundene sine over tid og det kan gi regnskapsføreren en god mulighet til å se avvik som kan indikere hvitvasking. Får en regnskapsfører en indikasjon på fiktiv fakturering i kundens virksomhet, er dette noe som må undersøkes nærmere. Et annet praktisk eksempel som en

regnskapsfører bør undersøke nærmere er hvis kundens høye omsetning ikke samsvarer med innkjøp av varer.

Etter en samlet vurdering av undersøkelsesplikten, syns vi vilkårene i den nye loven gjør det lettere for regnskapsførere å forstå hva plikten innebærer. Dette fordi indikasjon og forhold er bedre begrep enn det som var brukt i tidligere lovgiving. Våre drøftelser av undersøkelsesplikten og de praktiske eksemplene vi har gitt kan bidra til økt forståelse av hva undersøkelsesplikten innebærer.

5.3. Hvilken rapporteringsplikt har regnskapsførere?

Regnskapsførers rapporteringsplikt fremkommer av hvitvaskingsloven § 26 første ledd. Rapportering skal skje når undersøkelser som er gjennomført på bakgrunn av undersøkelsesplikten ikke avkrefter mistanke. Dersom det oppdages et mistenkelig forhold som regnskapsfører etter nærmere undersøkelse ikke er komfortabel med, skal det rapporteres til Økokrim. Det er ingen reell endring fra hvitvaskingsloven (2009) i regnskapsføreres rapporteringsplikt.

Hvis en regnskapsfører har foretatt undersøkelser og det fortsatt er usikkerhet rundt midlenes opprinnelse eller regnskapsfører ikke får svar på hvorfor selskapet har betalt en regning, skal det rapporteres. Et annet praktisk eksempel er finansiering av selskap der oppkjøpet gjør det vanskelig å avklare hvem som egentlig står bak eierskapet. Vi har beskrevet noen praktiske eksempler på tilfeller som regnskapsførere skal rapportere for å klargjøre hvordan rapporteringsplikten skal forstås i praksis. Det er viktig for oss å få frem at det er flere tilfeller der en regnskapsfører er pliktig å rapportere enn de eksemplene vi har nevnt.

Mistankebegrepet som er fjernet fra undersøkelsesplikten er videreført i rapporteringsplikten. Utvalget har presisert at det vil være naturlig at terskelen for rapportering er høyere enn terskelen for undersøkelse. Damslorå syns det kan fremstå som uheldig at ikke mistankebegrepet er fjernet fra loven. Han forklarer videre som lovutvalget presiserte at det var et poeng at det skulle mer til for at rapporteringsplikten inntre enn undersøkelsesplikten. Samtidig som de ikke ønsket at det skulle gjøres store materielle forskjeller. Et spørsmål for videre forskning vil være om det ville vært hensiktsmessig å fjerne mistankebegrepet helt fra hvitvaskingsloven.

Siden tallene på innrapporteringer fra regnskapsførere til Økokrim er lav, vil vi trekke frem noen tiltak vi mener kan være med på å øke antall rapporteringer fra regnskapsførere. Det er viktig at Finanstilsynet utgir et nytt rundskriv for regnskapsførere som forklarer hvordan hvitvaskingsloven

(2018) skal tolkes. Regnskapsbransjen og bransjeforeningen venter på et oppdatert rundskriv, men vi spør oss hvorfor det ikke foreligger samtidig med ny lov. Tettere oppfølging av regnskapsførere fra Økokrim og Finanstilsynet kan bidra til at regnskapsførere får en bedre forståelse av lovverket. Intern opplæring og kurs om hvitvaskingsloven (2018) er også viktig for å øke forståelsen for når undersøkelse- og rapporteringsplikten inntreffer.

Undersøkelsesplikten er etter ny lov klarere for regnskapsførere enn tidligere, noe som i teorien vil kunne føre til flere rapporteringer fra regnskapsførere. Om loven vil bidra til en endring i rapporteringer har informantene en delt mening om. Gudmundsen fra PwC tror den nye hvitvaskingsloven kan føre til endring i antall rapporteringer til Økokrim, med begrunnelse i økt fokus og sanksjoner. Damslara fra Økokrim tror derimot ikke den nye loven alene vil føre til endring i rapporteringer. Damslara mener at endringen fra transaksjon til forhold i hvitvaskingsloven (2018) kan gjøre det lettere for regnskapsførere å forstå loven.

Vi stiller oss spørrende til at det kun er hvitvaskingsansvarlig som kan rapportere til Økokrim og undrer på om dette begrenser antall rapporteringer fra regnskapsførere. Selv for store bedrifter, er det etter hvitvaskingslovens (2018) § 8 femte ledd bare pålagt å ha en hvitvaskingsansvarlig for hele selskapet. Vi tror dette har ført til en uønsket høy terskel for innrapportering. Et spørsmål for videre forskning kan være om det kunne vært hensiktsmessig å åpne opp for at flere enn bare den hvitvaskingsansvarlige kan rapportere.

6. Begrensninger ved oppgaven

Gruppen har vurdert det som hensiktsmessig å vurdere noen begrensninger ved bacheloppgaven. Temaet som er valgt for oppgaven omhandler en lov som trådte i kraft 15. oktober 2018. En begrensning med oppgaven er at loven akkurat er trådt i kraft, det medfører at virkningene av endringene ikke er målbare. Det er publisert noe juridisk litteratur om den nye hvitvaskingsloven, men relativt lite. Selve prosessen med å lage den nye hvitvaskingsloven er publisert og lett tilgjengelig fra pålitelige kilder. Det er god kvalitet på dokumentene som har vært relevant for å besvare forskningsspørsmålet.

7. Litteraturliste

7.1. Litteratur

Boe, E. M. (2011). *Grunnleggende juridisk metode: En introduksjon til rett og rettstenkning* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget

Egmont Group. (2019, ud.). *Financial Intelligence Units (FIUs)*. Hentet 09. februar 2019 fra <https://egmontgroup.org/en/content/financial-intelligence-units-fius>

European Union (EU). (2015, 20. mai). *Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC. (Det fjerde hvitvaskingsdirektiv)*. Hentet den 26 februar fra <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>

Financial Action Task Force. (2014, 18. desember). *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures - Norway, Fourth Round Mutual Evaluation Report, FATF*. Hentet 25. februar fra www.fatf-gafi.org/topics/mutualevaluations/documents/mer-norway-2014.html

Financial Action Task Force. (2018, ud.). *About*. Hentet 09. februar 2019 fra <http://www.fatf-gafi.org/about/whoweare/>

Finanstilsynet. (2016 a, 26. mai). *Om Finanstilsynet*. Hentet 03. mai 2019 fra <https://www.finanstilsynet.no/om-finanstilsynet/>

Finanstilsynet. (2016 b, 20. august). *Hvitvasking og terrorfinansiering*. Hentet 17. januar 2019 fra <https://www.finanstilsynet.no/tema/hvitvasking-og-terrorfinansiering/>

Finanstilsynet. (2017, 25. april). *Veiledning om regnskapsførers og regnskapsførerselskaps etterlevelse av hvitvaskingsregelverket (Rundskriv 04/2017)* Hentet 16. februar fra <https://lovdata.no/static/RFT/rft-2017-0004.pdf>

- Finanstilsynet, Økokrim. (u.å. a). *Hvordan foregår hvitvasking?* Hentet 17. januar 2019 fra <https://www.hvitvasking.no/om-hvitvasking/hvordan-foregar-hvitvasking/>
- Finanstilsynet, Økokrim. (u.å. b). *Hvorfor bekjempe hvitvasking.* Hentet 17. januar 2019 fra <https://www.hvitvasking.no/om-hvitvasking/hvorfor-bekjempe-hvitvasking/>
- Finanstilsynet, Økokrim. (u.å. c). *Hva er en Mistenkelig transaksjon rapporter?* Hentet 20. april 2019 fra <https://www.hvitvasking.no/begrepsavklaring/hva-er-en-mtr/>
- Finanstilsynet, Økokrim. (u.å. d). *Egmont Group.* Hentet 04. februar 2019 fra <https://www.hvitvasking.no/internasjonalt/egmont-group/>
- GRFS. (2017, juni u.d). *God regnskapsføringsskikk.* Hentet 18. februar 2019 fra <https://www.regnskapnorge.no/contentassets/7d4de2f522c7435d9dba5a6117f62def/god-regnskapsforingskikk-grfs-juni-2017.pdf>
- Gripsrud, G., Olsen, U.H. & Silkoset, R. (2017). *Metode og dataanalyse: beslutningsstørre for bedrifter ved bruk av JMP, Excel og SPSS* (3. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Helgesson, K. S. (2018, 02. januar). Client privilege, compliance and the rule of law: Swedish lawyers and money laundering prevention. *Crime Law Social Change*, 2018 (69), 227-248. Hentet 24. april 2019 fra <https://doi.org/10.1007/s10611-017-9753-8>
- Høgberg, A. P., & Stridbeck, U. (2008). *Hvitvasking.* (1. utg.). Oslo: Universitetsforlaget .
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Oslo: Abstrakt Forlag
- Justis og beredskapsdepartementet. (2018, 08. november). *Nasjonal Risikovurdering; Hvitvasking og terrorfinansiering i Norge.* Hentet 08. april 2019 fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/58f96ea9756d4457be3095609624d96d/nasjonal-riskikovurdering.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk

Matningsdal, M. (2019, 01. januar) *Norsk Lovkommentar til Straffeloven (2005)*. Hentet 04. mai 2019 fra <https://min.rechtsdata.no/Dokument/gL20050520z2D28?dq=surrogatheleri&searchmode=notes>

Matningsdal, M. (2016). *Norsk spesiell strafferett*. (2. utg.). Oslo: Fagbokforlaget.

Politiet. (u.å). *Økonomisk kriminalitet*. Hentet 09. februar 2019 fra <https://www.politiet.no/rad/okonomisk-kriminalitet/>

Regjeringen. (2015, 06. februar). *Lovutvalskalvurdere endringer i kvitvaskingsregelverket*. Hentet 10. februar 2019 fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/lovutval-skal-vurdere-endringer-i-kvitvaskingsregelverket/id2394357/>

Regjeringen. (2017, 15. august). *Hvitvasking*. Hentet 25. februar fra: https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/norsk_ekonomi/okonomisk-kriminalitet-2/hvitvasking/id444333/

Regjeringen. (2018a, 24. januar). *Norges samarbeid med EU*. Hentet 17. februar 2019 fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/europapolitikk/tema-norge-eu/norge-eu/id684934/>

Regjeringen. (2018b, 26. september). *EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv*. Hentet 07. januar 2019 fra: <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2013/mars/fjerde-hvitvaskingsdirektiv/id2433389/>

Regnskap Norge. (2018, 28. november). *Innspill til nytt hvitvaskingsrundskriv*. Hentet 16. februar 2019 fra: <https://www.regnskapnorge.no/contentassets/1edca9b84f9945cbbd3dfbbc82babcaa/181129-hvitvaskingsloven-2018---innspill-rundskriv-fra-regnskap-norge.pdf>

Riksadvokaten. (2018, 09. november). *Retningslinjer om heleri-, hvitvaskings- og selvvaskingssaker* (Retningslinjer 2013/00886-089 PEO/ggr 513.1) Hentet 11. mars 2019 fra <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2018/09/Retningslinjer-for-heleri-hvitvasking-og-selvvaskingssaker.pdf>

Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold : Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (4.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Rui, J. P. (2012). *Hvitvasking: Fenomenet, regelverket, nye strategier*. Oslo: Universitetsforlaget

Rørholt, K. F. (2018, 18. februar). *Norsk Lovkommentar til hvitvaskingsloven (2009)*. Hentet 04. mai 2019 fra

<https://min.rettsdata.no/Dokument/gL20090306z2D11?dq=hvitvaskingsloven%202009&searchmode=notes>

Rørholt, K. F. (2019, 20. mars). *Norsk Lovkommentar til hvitvaskingsloven (2018)*. Hentet fra

www.rettsdata.no

Stortinget. (2016, 29. juni). *EU/EØS-arbeidet*. Hentet 25. februar 2018 fra

<https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Arbeidet/EUEOS-arbeid/>

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet. (2018, 20. desember). *Veiledning; Til etterlevelse av hvitvaskingsregelverket i advokat- og rettshjelpvirksomhet*. Hentet 17. april 2019 fra

<http://tilsynet.no/wp-content/uploads/2018/12/181220-Veiledning-til-etterlevelse-av-hvitvaskingsregelverket.pdf>

ØKOKRIM. (2019, 11. januar). *Statistikk MT-rapporter*. Hentet 26. januar 2019 fra:

<https://www.okokrim.no/statistikk-mt-rapporter.6156901-475337.html>

7.2. Lover

Hvitvaskingsloven. (2009). *Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering* (LOV-2009-03-06-11).

Opphevet. Hentet fra <https://lovdata.no/LTI/lov/2009-03-06-11>

Hvitvaskingsloven. (2018). *Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering* (LOV-2018-06-01-23).

Hentet fra <https://lovdata.no/lov/2018-06-01-23>

Regnskapsførerloven. (1993). *Lov om autorisasjon av regnskapsførere* (LOV-1993-06-18-109) Hentet

fra <https://lovdata.no/lov/1993-06-18-109>

Straffeloven. (1902). *Almindelig borgerlig straffelov* (LOV-1902-05-22-10). Opphevet. Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1902-05-22-10>

Straffeloven. (2005). *Lov om straff* (LOV-2005-05-20-28). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28>

7.3. Forskrifter

Forskrift om autorisasjon av regnskapsførere m.v. (1999). Forskrift om autorisasjon av regnskapsførere m.v. (FOR-1999-02-08-196) Hentet fra <https://lovdata.no/forskrift/1999-02-08-196>

Hvitvaskingsforskriften. (2009). Forskrift om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (FOR-2009-03-13-302). Opphevet. Hentet fra <https://lovdata.no/forskrift/2009-03-13-302>

Hvitvaskingsforskriften. (2018). Forskrift om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (FO R-2018-09-14-1324). Hentet fra <https://lovdata.no/forskrift/2018-09-14-1324>

7.4. Lovforarbeid

Finansdepartementet. (2003). *Lov om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven)*. (Ot.prp 2002-2003 nr. 72). Hentet 04. februar 2019 fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/5815b35ce00c45729eeb311197408017/no/pdfs/otp200220030072000dddpdfs.pdf>

Finansdepartementet. (2008). *Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv, hvitvaskingsloven*. (Ot.prp nr. 3 2008-2009) Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/e2d117bf076541b795e60868059f3589/no/pdfs/otp200820090003000dddpdfs.pdf>

Finansdepartementet. (2017). *Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, hvitvaskingsloven*. (Prop 40 L 2017-2018) Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/143572d0eae3427394c242605cfb578e/no/pdfs/prp201720180040000dddpdfs.pdf>

NOU 2015: 12. (2015). *Ny lovgivning om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering*. Hentet 12. februar 2019 fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/55e8e9fa79ff4fde993a615ca4a060a3/no/pdfs/nou201520150012000dddpdfs.pdf>

NOU 2016: 27. (2016). *Ny lovgivning om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering II*. Hentet 15. februar 2019 fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/135de8ebfaad4579b0bcbbc14e3748bd/no/pdfs/nou201620160027000dddpdfs.pdf>

8. Vedlegg

8.1. Vedlegg 1 Statistikk fra Økokrim

Virksomhetsområde	2014	2015	2016	2017	2018
Advokater m.fl.	10	6	12	10	13
Andre jf. Hv-loven §4	48	44	102	186	138
Banker	3 971	3 390	6 260	5 622	6 884
E-pengeforetak	2	1	-	1	7
Forhandlere av gjenstander	54	95	62	60	x
Forsikringsselskap	51	52	68	77	108
Meglere	38	45	134	423	574
Regnskapsførere	52	46	69	66	61
Revisorer	45	49	50	51	42
Verdipapirforetak mv.	6	10	9	5	4
Virksomhet for betalingsformidling	1 518	976	2 013	2 452	2 932
SUM MT-rapporter	5 795	4 714	8 779	8 953	10 763

Rapportering fra   **0,88%**   **0,98%**   **0,79%**   **0,74%**   **0,57%**
regnskapsførere i prosent av
total

(Økokrim, 2019. Tallene i prosent er egne beregninger ut fra tallene fra Økokrim)

8.2. Vedlegg 2 Intervjuguide

Introduksjon

- Presentasjon av deltakerne i intervjuet.
- Kort om dybdeintervju
  - Vi gjennomfører dybdeintervju for å få mest mulig innsikt i deres oppfatning av regnskapsføreres undersøkelses- rapporterings- og opplysningsplikt.
  - Vi ønsker at du gir praktiske eksempler i intervjuet.
  - Hvis du omtaler andre enn deg selv i intervjuet oppfordrer vi deg til å anonymisere svaret.
- Varigheten på intervjuet har vi estimert til en time.
- Be om tillatelse til å gjøre lydopptak av intervjuet
- Vi forteller om oppgaven og problemstillingen.
  - Teamet er hvitvaskingsloven (2018)
    - Vi har avgrenset vår oppgave til bare hvitvasking, går ikke inn på terrorfinansiering.
  - Forskningsspørsmålet er: ***Hvordan forstås regnskapsføreres undersøkelse-, rapporterings- og opplysningsplikt etter hvitvaskingsloven i teori og praksis?***

Informanten

- Informanten blir bedt om å fortelle om seg selv (utdanning, stilling og annen erfaring).

Den nye hvitvaskingsloven

- Hva er din oppfatning av dagens regelverk når det gjelder regnskapsføreres undersøkelses- rapporterings- og opplysningsplikt?
- Har du snakket med regnskapsførere om den nye hvitvaskingsloven og hvilken oppfatninger har dem eventuelt av loven?

Anvendelsesområde § 4 om regnskapsførere

- Fortell om når regnskapsførere omfattes av loven.
- Hvilken type regnskapsførere omfattes av loven?
  - Er det noen regnskapsførere som ikke omfattes av loven?
- Er det noen reelle endringer fra loven fra 2009 om når regnskapsførere omfattes av loven?
- Hva ligger i vilkåret “i utøvelse av deres yrke”?
  - Kan du gi eksempler på det?

- Kan du forklare hva som menes med “tilbyr personer eller foretak som nevnt i første punktum virksomhetstjenester, er de uansett underlagt loven på dette grunnlaget.”
  - Kan du gi eksempler på når regnskapsførere tilbyr virksomhetstjenester?
    - Kan du knytte dette til § 2 bokstav j?

Hvitvaskingsloven § 25 Undersøkelsesplikt

- Hvilken undersøkelsesplikt har regnskapsførere?
- Kan du gi konkrete eksempler på når en regnskapsfører skal gjøre undersøkelser etter den nye hvitvaskingsloven § 25?
- «Har mistanke om» har blitt byttet ut med «som kan indikere». Kan du beskrive hva dette innebærer?
  - Har du noen tanker om hvorfor lovgiver har gjort denne endringen?
  - Hvilken betydning har denne endingen for regnskapsførers undersøkelsesplikt?
- En annen endring er at “transaksjoner” er byttet ut med “forhold”. Kan du beskrive hva du mener dette innebærer?
  - Hva ligger i begrepet “forhold”?
  - Kan du gi eksempler på “forhold” regnskapsførere kan avdekke?
  - Hvilken betydning har denne endingen for regnskapsførers undersøkelsesplikt?
- I de tilfeller regnskapsførere har indikasjon i henhold til hvl § 25, hva slags undersøkelser kreves det for å bekrefte/avkrefte indikasjon?
- Bruker regnskapsførere digitale systemer/løsninger til å fange opp forhold som omfattes av undersøkelsesplikten?
  - Hvilke systemer brukes og hvordan fungerer de?
  - Har du eksempel på forhold som blir fanget opp av systemet?

Hvitvaskingsloven § 26 Rapporteringsplikten

- Hvilken rapporteringsplikt har regnskapsførere?
- Hvilke reelle endringer er det med hensyn til rapporteringsplikten i den nye hvitvaskingsloven § 26?
- Kan du gi eksempler på hvilken type forhold regnskapsførere skal rapportere til Økokrim?
- Økokrims statistikk MT-rapporter

Virksomhetsområde	2014	2015	2016	2017	2018
Advokater m.fl.	10	6	12	10	13
Andre jf. Hv-loven §4	48	44	102	186	138
Banker	3 971	3 390	6 260	5 622	6 884
E-pengeforetak	2	1	-	1	7
Forhandlere av gjenstander	54	95	62	60	x
Forsikringselskap	51	52	68	77	108
Meglere	38	45	134	423	574
Regnskapsførere	52	46	69	66	61
Revisorer	45	49	50	51	42
Verdipapirforetak mv.	6	10	9	5	4
Virksomhet for betalingsformidling	1 518	976	2 013	2 452	2 932
SUM MT-rapporter	5 795	4 714	8 779	8 953	10 763

Rapportering fra regnskapsførere i prosent av total

	2014	2015	2016	2017	2018
	0,88%	0,98%	0,79%	0,74%	0,57%

(Økokrim, 2019. Tallene i prosent er egne beregninger ut fra tallene fra Økokrim)

- Antall rapporteringer fra regnskapsførere er lav, hva er grunnen til det?

- Hva skal til for at antall rapporteringer øker?
- Vil den nye hvitvaskingsloven føre til endring i antall rapporteringer til Økokrim?

Hvitvaskingsloven § 26 Opplysningsplikten

- Hvilken opplysningsplikt har regnskapsførere?
- Opplysningsplikten er utvidet ved at Økokrim nå kan forespør rapporteringspliktige etter nødvendige opplysninger uten at det er rapportert på forhånd. Hva medfører denne utvidelsen for regnskapsførere?
- Har du eksempler på hvilken type informasjon som blir etterspurt uten at det er rapportert på forhånd?

Avslutning

- Har du noe mer du ønsker å fortelle om temaene vi har vært inne på?
- Har du forslag til aktuelle artikler/litteratur om hvitvaskingsloven?
- Er det noe du lurer på?

Takk for at vi fikk intervju deg.

- *Aktuelle bestemmelser i hvitvaskingsloven*
  - Hvitvaskingsloven § 4 andre ledd bokstav b

2) Loven gjelder også for følgende juridiske og fysiske personer i utøvelsen av deres yrke: b) autoriserte regnskapsførere og autoriserte regnskapsførerselskaper. Tilbyr personer eller foretak som nevnt i første punktum virksomhetstjenester, er de uansett underlagt loven på dette grunnlaget.
- Hvitvaskingsloven § 2 bokstav j

tilbyder av virksomhetstjeneste: fysisk og juridisk person som ervervsmessig tilbyr en eller flere av følgende tjenester til tredjeperson:

  1. å opprette selskap eller annen juridisk person
  2. å opptre som styremedlem, daglig leder eller deltaker i et selskap, eller å inneha en lignende funksjon i andre juridiske personer
  3. å stille til rådighet forretningsadresse, administrativ adresse eller postadresse og tilknyttet tjeneste for selskap, annen juridisk person eller juridisk arrangement

4. å forvalte utenlandsk trust eller lignende juridisk arrangement
  5. å opptre som aksjeeier for annen person, med mindre denne er et selskap som har finansielle instrumenter opptatt til notering på et regulert marked i EØS-stat eller er underlagt informasjonsplikt tilsvarende det som gjelder ved notering på et regulert marked i EØS-stat
  6. å sørge for at andre personer opptre i posisjoner som nevnt i nr. 2, 4 og 5
- Hvitvaskingsloven § 25 Undersøkelsesplikt
- (1) Dersom rapporteringspliktige avdekker forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering, skal det foretas nærmere undersøkelser.
- (2) Nærmere undersøkelser skal alltid gjennomføres dersom det avdekkes forhold som avviker fra den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden, kundeforholdets formål og tilsiktede art, eller en transaksjon
- a) synes å mangle et legitimt formål
  - b) er usedvanlig stor eller kompleks
  - c) er uvanlig ut fra kundens kjente forretningsmessige eller personlige mønster av transaksjoner
  - d) foretas til eller fra person i et land eller område som ikke har tilfredsstillende tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering
  - e) på annen måte har uvanlig karakter
- Hvitvaskingsloven § 26 første og andre ledd Rapporteringsplikt. Opplysningsplikt.
- (1) Dersom det etter nærmere undersøkelser er forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering, skal rapporteringspliktige oversende opplysninger til Økokrim om forholdene. Etter forespørsel fra Økokrim skal rapporteringspliktige oversende andre nødvendige opplysninger, uavhengig av om den rapporteringspliktige av eget tiltak har oversendt opplysninger etter første punktum.
- (2) Rapporteringsplikten og opplysningsplikten gjelder også personlig for rapporteringspliktiges styremedlemmer, ledere, ansatte og andre som utfører oppdrag på vegne av foretaket.

8.3. Vedlegg 3 Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Hvordan forstås regnskapsføreres undersøkelse-, rapporterings- og opplysningsplikt etter hvitvaskingsloven i teori og praksis»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se på hvilke plikter regnskapsførere har etter hvitvaskingsloven. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med bacheloroppgaven er å belyse undersøkelse-, rapporterings- og opplysningsplikten til regnskapsførere etter hvitvaskingsloven. Problemstillingen vår er: Hvordan forstås regnskapsføreres undersøkelse-, rapporterings- og opplysningsplikt etter hvitvaskingsloven i teori og praksis? For å besvare problemstillingen vår ønsker vi å foreta dybdeintervju av ulike personer som kan uttale seg om temaet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet campus Bergen er ansvarlig for prosjektet. Det er studentgruppen bestående av Malin Hilde Yri, Solfrid Ynnesdal og Vilde Presthaug Vatna som skal skrive denne bacheloroppgaven. Veilederen for denne oppgaven er Carmen Olsen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi har valgt en strategisk utvelgelse av deltakere, der vi har vurdert hvem som har interessant og relevant informasjon om vårt forskningsspørsmål. Deltakerne vil være nøkkelinformanter og sitte r på verdifull informasjon for oppgaven. Vi ønsker å intervju ansatte i Økokrim, Finanstilsynet, Regnskap Norge, PwC og hvitvaskingsansvarlig. Vi ser for oss å gjennomføre dybdeintervju av 5 informanter.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et dybdeintervju. Det vil ta deg ca. 60 minutter. Vi vil ta notater og lydopptak fra intervjuet og dine svar blir registrert elektronisk. Dybdeintervjuet vil inneholde spørsmål om hvitvaskingsloven. Hovedfokus i intervjuet blir regnskapsføreres undersøkelse-, rapporterings- og opplysningsplikt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er prosjektgruppen og veileder som har tilgang til informasjonen fra intervjudeltakerne i arbeidet med denne bacheloroppgaven. Når bacheloroppgaven blir levert til sensur får også sensorer tilgang til informasjonen.

Personopplysningene dine blir oppbevart på en forsvarlig måte slik at ingen uvedkommende får tilgang til dette. I bacheloroppgaven har vi ønske om å henvise med navnet ditt og eventuelt organisasjon når vi gjengir informasjonen du har gitt oss. Dette blir selvfølgelig bare gjort hvis du samtykker til at vi får tillatelse til det.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes juni/juli 2019. Personopplysninger og lydopptak blir slettet etter at endelig sensur på bacheloroppgaven foreligger. Dersom du ikke samtykker til publisering vil vi anonymisere deg i oppgaven etter sensur.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og

- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskulen på Vestlandet ved veileder Carmen Olsen e-post (carmen.olsen@hvl.no) eller studentene, Malin Hilde Yri tlf. 91800928, e-post (malin.hilde.yri@hotmail.com), Solfrid Ynnesdal tlf. 95991620, e-post (synnesdal@gmail.com), Vilde Presthaug Vatna tlf: 90258468, e-post (vildevatna@hotmail.com)
- Vårt personvernombud kan nås på e-post (personvernombud@hvl.no)
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på e-post (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Carmen Olsen
Prosjektansvarlig (Veileder)

Malin Hilde Yri
Student

Solfrid Ynnesdal
Student

Vilde Presthaug Vatna
Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hvordan forstås regnskapsføreres undersøkelse-, rapporterings- og opplysningsplikt etter hvitvaskingsloven i teori og praksis?», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i dybdeintervju
- at opplysninger om meg **brukes i oppgaven** slik at jeg kan gjenkjennes ved at det blir henvist til deg når vi gjengir informasjon som du har gitt oss.
- at opplysninger om meg **publiseres** slik at jeg kan gjenkjennes ved at det blir henvist til deg når vi gjengir informasjon som du har gitt oss.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, i juni/juli 2019 (når endelig sensur på bacheloroppgaven foreligger).

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.4. Vedlegg 4 Modell fra Max Gudmundsen

Gudmundsen har utarbeidet denne modellen med bakgrunn for hvitvaskingsregelverket og forklarte modellen under intervjuet. I etterkant av intervjuet etterspurte vi modellen og fikk tillatelse av Gudmundsen til å benytte den i oppgaven.

